

KULTURNÍ A KREATIVNÍ PRŮMYSLY V ČESKÉ REPUBLICE

Přehled o stavu jednotlivých odvětví (architektura, design, reklama,
film, hudba, knihy a tisk, scénická umění, th s uměním, TV a rozhlas,
videohry, kulturní cestovní ruch)

Eva Žáková a kolektiv autorů

Autorů: Jaroslav Císar, Lenka Dohrnalová, Jaroslav Falus, Jiří Hadaš, Marek
Hejduk, Petr Mošna, Bohumír Nekolný, Ivan Petiška, Tereza Raabová,
Radomíra Sedláčková, Zuzana Sedmerová, Jan Skřivánek, Eva Žáková

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

H U D B A

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Lenka Dohrnalová
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

K N I H Y A T I S K

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Petr Mošna
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

T R H S U M Ě N Í M

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Jan Skřivánek
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

F I L M

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Petr Mošna
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

V I D E O H R Y

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Jaroslav Falus
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

R O Z H L A S O V É A T E L E V I Z N Í V Y S Í L Á N Í

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Mgr. Jiří Hadaš
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

R E K L A M A

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Mgr. Ivan Petiška, Marek Hejduk
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

D E S I G N

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Zuzana Sedmerová a Lenka Žáková
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

S C É N I C K Á U M Ě N Í

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Bohumír Nekolný
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

C E S T O V N Í R U C H

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Tereza Raabová
2010

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

A R C H I T E K T U R A

Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice
Doc. ing. arch. Radomíra Sedláčková, CSc.
2011

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

S H R N U T Í S O U Č A S N É H O S T A V U A N Á V R H D O P O R U Č E N Í

Eva Žáková
2011

Studie je vydávána Institutum umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, klasifikační kód projektu: C00P03000004.

Kdo
financuje
tisk
stránky

FILM

**Studie o sociálně ekonomickém potenciálu
kulturních a kreativních průmyslů v České republice**

Petr Mošna
2010

Studie je vydávána Institutem umění – Divadelním ústavem v rámci projektu
Ministerstva kultury Sociálně-ekonomický potenciál kulturních, resp. kreativních
průmyslů v ČR, identifikační kód projektu DD07P03OKU004.

Arts
Institute
Institut
umění

OBSAH

AUTOR	3
FILM / PETR MOŠNA	4
VYMEZENÍ KINEMATOGRAFIE	5
FILMOVÁ PRODUKCE V ČR	5
ZAHRANIČNÍ PRODUKCE	5
DOMÁCÍ PRODUKCE	5
PRODUKČNÍ SPOLEČNOSTI	6
DISTRIBUCE	6
KINODISTRIBUCE	6
DIGITALIZACE KIN	8
MALOOBCHODNÍ DISTRIBUCE	9
NOVÉ DISTRIBUČNÍ TECHNOLOGIE	12
PIRÁTSTVÍ V AUDIOVIZI	13
FILMOVÉ INSTITUCE	14
NÁRODNÍ FILMOVÝ ARCHIV	14
ČESKÁ FILMOVÁ KOMORA, O. P. S.	15
FESTIVALY	16
VZDĚLÁVACÍ INSTITUCE	16
PROFESNÍ SDRUŽENÍ A ASOCIACE	16
FINANČNÍ PODPORA KINEMATOGRAFIE	16
STÁTNÍ ROZPOČET ČR	16
STÁTNÍ FOND NA PODPORU A ROZVOJ ČESKÉ KINEMATOGRAFIE	17
MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE	24
PRÁVNÍ RÁMEC ODVĚTVÍ	28
FISKÁLNÍ STIMULY	28
PŘÍNOSY PLYNOUCÍ Z POBÍDEK FILMOVÉMU PRŮMYSLU	30
PODPORA KINEMATOGRAFIE V EU – REGULAČNÍ RÁMEC	36
POTENCIÁL ČESKÉHO FILMOVÉHO PRŮMYSLU V PŘÍPADĚ ZAVEDENÍ POBÍDKOVÉHO SCHÉMATU	37
AKTUÁLNÍ VÝVOJ V ČR	39
PROFIL OBLASTI FILMU	40

AUTOR

PETR MOŠNA

Do roku 2010 ředitelem České filmové komory.

FILM

PETR MOŠNA

VYMEZENÍ KINEMATOGRAFIE

Kinematografie představuje specifickou uměleckou oblast. V kinematografických dílech – filmech – se spojuje stránka výtvarná, hudební, literární a interpretační; z hlediska obsahu jsou tato díla zdrojem informací o společnosti, jejím historickém a sociologickém vývoji, v mezinárodním kontextu také o kulturní identitě státu a rozmanitosti jeho obyvatel. Jednotlivé součásti kinematografie – výroba, šíření a uchovávání děl – jsou spojeny s vysokými finančními nároky, v posledních letech prochází kinematografie velkým a neustále se zrychlujícím technickým vývojem.

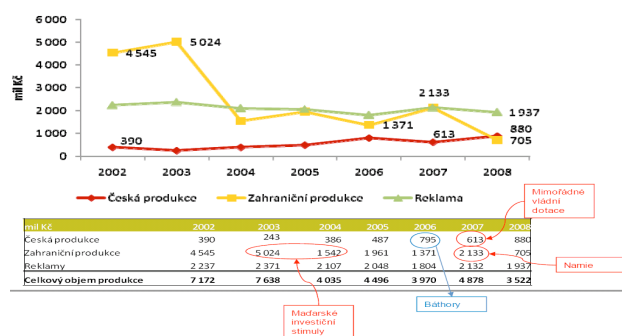
Obecně lze kinematografii chápat jako filmovou tvorbu a filmový průmysl, přičemž tvorbou se rozumí vývoj – práce na scénáři, příprava natáčení a výroba kinematografických děl a průmyslem celé personální a technické výrobní zázemí, tj. veškerá infrastruktura potřebná k výrobě kinematografických a dalších audiovizuálních děl, jako jsou např. televizní pořady, reklamní spoty apod. V konkrétním výčtu se jedná o organizační, kreativní a technické složky filmového štábu, filmové ateliéry, technické provozy, dílny, střžny, laboratoře, půjčovny kostýmů, rekvizit, kamerové a osvětlovací techniky, zvuková a obrazová postprodukční zařízení, nahrávací studia, a další. Filmová tvorba je neoddelitelně navázána na infrastrukturu filmového průmyslu a v rámci konceptu kulturních a kreativních průmyslů je chápána jako její součást.

FILMOVÁ PRODUKCE V ČR

Vývoj objemu filmové produkce v České republice v letech 2002–2008 byl poznamenán prudkým poklesem objemu zahraničních filmových produkcí. V roce 2004 v České republice došlo k meziročnímu poklesu celkové produkce o 47 %, který byl způsoben především snížením objemu zahraničních produkcí o 70 %. V roce 2008 pak došlo k dalšímu dramatickému meziročnímu propadu zahraniční filmové výroby o 66 %, která se tak poprvé od roku 1992 stala objemově nejnižší složkou filmové produkce v České republice.

Alarmující stav českého filmového průmyslu vyžaduje urychlené řešení situace podpory tohoto tradičního odvětví české ekonomiky a kultury.

Obr. č. 1 – Struktura produkce v České republice¹

Zdroj: České filmové centrum – Film Commission, Asociace producentů v audiovizu

ZAHRA NIČNÍ PRODUKCE

Jak naznačuje výše uvedená tabulka (obr. 1), zaznamenal objem zahraničních produkcí v ČR výrazný pokles mezi lety 2003 a 2004. Významná část tohoto poklesu je připisována zavedení systému podpory filmového průmyslu v sousedním Maďarsku (viz obr. 1). Další výrazný pokles zaznamenal objem zahraničních produkcí na území ČR mezi lety 2007 a 2008 (významná část tohoto poklesu může být připsána zosťrujícímu se boji v EU i mimo ni o získání zahraničních zakázek, kdy ČR není bez systému podpory filmového průmyslu v zásadě konkurenceschopná).

DOMÁCÍ PRODUKCE

Domácí produkce představuje z hlediska objemu relativně konstantní část filmové produkce na českém území, vykazující dlouhodobě mírně rostoucí tendenci. Je patrná částečná korelace mezi objemem financí, které má k dispozici Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie, a domácí filmovou produkcí.

Ve srovnání s obdobně velkými kinematografiemi států EU, trpí česká kinematografie dlouhodobou podfinancovaností. Filmová produkce se udržuje na poměrně stabilní výši okolo 20–30 premiér ročně, Státní fond však může vzhledem ke svému omezenému rozpočtu a kvalitě předkládaných projektů

¹ Projekty jako Letopisy Narnie nebo Bathory jsou svou velikostí výjimečné; projekty tohoto rozsahu nejsou obvyklé.

podpořit pouze část roční produkce. Výroba finančně náročných filmů, např. historických, a to i z nedávné minulosti, fantasy a pohádek je tudíž v podmínkách ČR velmi obtížná. Výsledná podoba filmu pak může být ovlivněna nadměrnou prezentací produktů případných komerčních sponzorů (tzv. product placement).

Obtížně se český film prosazuje v zahraničí, to je však případ všech kinematografií, které jsou omezeny jazykovou bariérou. I za předpokladu, že se k celkovému výnosu z kinodistribuce domácích filmů připočtou příjmy z jejich televizního vysílání a distribuce na DVD, je tuzemský trh příliš malý na to, aby mohl uživit a samofinancovat českou filmovou tvorbu jako celek. Její ekonomická bilance je proto trvale ztrátová.

(Dle informací Unie filmových distributorů z ledna 2010 dosáhl podíl českých filmů v roce 2009 v kinodistribuci 22,6 % představení, 25,6 % diváků a 22,8 % čistých tržeb.)

PRODUKČNÍ SPOLEČNOSTI

Zjištění počtu subjektů zabývajících se filmovou produkcí v České republice je při neexistenci jakékoliv vyčerpávající databáze či profesní organizace s povinným členstvím v podstatě nemožné. Největší organizací, sdružující většinu českých produkčních společností, je Asociace producentů v audiovizí. Asociace je členem mezinárodních producentův organizací FIAPF a CFP-E. FIAPF sdružuje asociace filmových producentů (www.fiapf.org), CFP-E je mezinárodní organizace reklamních producentů (www.cfp-e.com).

Současný počet členů APA se pohybuje okolo 70 a toto číslo je do značné míry reprezentativní, nicméně existuje řada produkčních společností stojících mimo tuto organizaci.

DISTRIBUCE

KINODISTRIBUCE

V roce 2007 působilo v České republice celkem 728 kin (což představuje meziroční pokles o 4 %) s 893 plátny (meziroční pokles o 1,5 %). Pro účely této studie budeme kina rozdělovat do dvou hlavních kategorií: (a) multikina a (b) tradiční kina. MK dělí tradiční kina na další podkategorie: (c) stálá kina, (d) letní kina, (e) kinokavárny, (f) místa s provozem putovních kin a (g) ostatní nepravidelná promítací místa. Zpráva

o české kinematografii v roce 2007 (MK) uvádí následující údaje ohledně počtu jednotlivých druhů kin v České republice:

Obr. č. 2 – Počty kin v České republice (dle druhů)

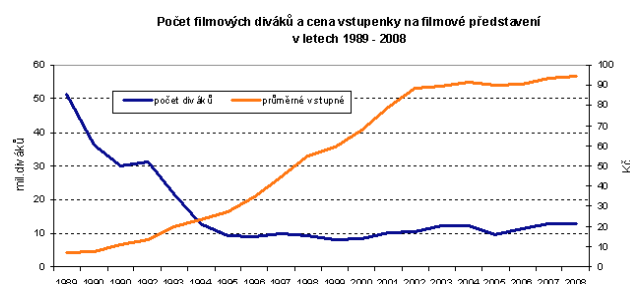
POČTY KIN V ČESKÉ REPUBLICE	
Celkový počet kin	728
z toho multikin	21
tradičních kin	707
TRADIČNÍ KINA	
Stálá kina	467
Letní kina	95
Kinokavárny	42
Místa s provozem putovních kin	58
Nepravidelná promítací místa	45

Zdroj: Zpráva o české kinematografii v roce 2007, MK ČR

Vývoj v návštěvnosti kin byl v posledních dvou dekadách určen dvěma faktory: rozmachem videodistribuce a kabelové televize na počátku devadesátých let a rozmachem multikin na počátku nového století. Největší propad návštěvnosti kin představoval rok 1994, kdy na trh vstoupily komerční televizní stanice TV Nova a FTV Premiéra (později měnící jméno na TV Premiéra a konečně na Prima televize), nabízející širokou paletu programů a filmů. Návštěvnost kin se v tomto roce meziročně propadla takřka o 58 % z 21,9 mil. diváků v roce 1993 na 12,9 mil. diváků v roce 1994.

V České republice působí cca 25 distribučních společností, z nichž valná část je sdružena v Unii filmových distributorů založené v roce 1992. Mezi největší Distributory v ČR patří zejména společnosti Falcon, Bontonfilm, Cinemart, Intersonic a Aerofilms.

Obr. č. 3 – Počet filmových diváků a cena vstupenky na filmové představení v letech 1989–2008; Zdroj: ČSÚ

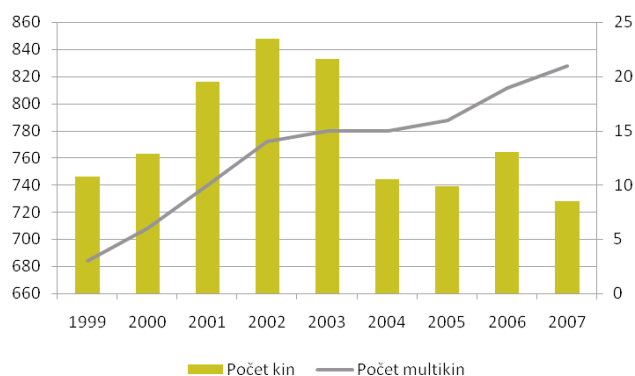

K částečnému oživení návštěvnosti došlo až počátkem 21. století, kdy na český trh vstoupila multikina. První multikino, jehož provozovatelem byla společnost Star Century (později přejmenována na Palace Cinemas Czech), bylo otevřeno v Brně již v roce 1999. Ve stejném roce zahájily svou činnost další dva multiplexy. V roce 2008 vzrostl jejich počet na konečnou úroveň 24, což znamená zosminásobení jejich počtu v průběhu desetiletí. Zatímco v roce 1999 zavítalo do multikin jen něco málo přes 10 % z celkového počtu návštěvníků kin, v roce 2008 vykázala multikina rekordní hodnoty jak v absolutním (8,5 mil. diváků), tak v relativním měřítku (66,45 % diváků).

To vše navzdory značně vyšším cenám vstupenek: při průměrné ceně vstupného do kin na území ČR na úrovni takřka 98 Kč dosažené v roce 2008, vstupné na představení promítané v multikinech dosahuje průměrných hodnot až 120 Kč. Ještě dramatičtější je srovnání mezi vstupným do multikin a tradičních kin: zatímco průměrná cena vstupenky do multikina oscilovala v průběhu posledních pěti let kolem průměrné hodnoty 116 Kč, průměrná cena vstupného do tradičních kin dosáhla ve stejném období jenom 55 Kč².

Vznik multikin způsobil zároveň jakousi revoluci na trhu provozovatelů tradičních českých kin. Zásadně se zvýšil konkurenční boj o diváka, provozovatelé klasických kin si uvědomili, že bez dalších investic do technického rozvoje svého sálu budou nuceni opustit trh. Jako významný důsledek rozšiřování multikin na území České republiky se zvýšila technická úroveň tradičních kin. Došlo rovněž k jakémusi vymezování se kin mezi sebou navzájem: „Fungování klasického kina v blízkosti multiplexu se ukázalo jako nevýhodné, začalo se proto více prosazovat několik alternativních kin, která jako jediná svým programem dokázala multikinům konkurovat (v Praze např. Aero, Světozor, Evald, Mat, Perštýn, Oko aj.).“ (Zdroj: Analýza návštěvnosti českých kin – vývoj a prognóza, Olga Raitoralová)

Obr. č. 4 – Vývoj počtu kin a multikin v letech 1999–2007

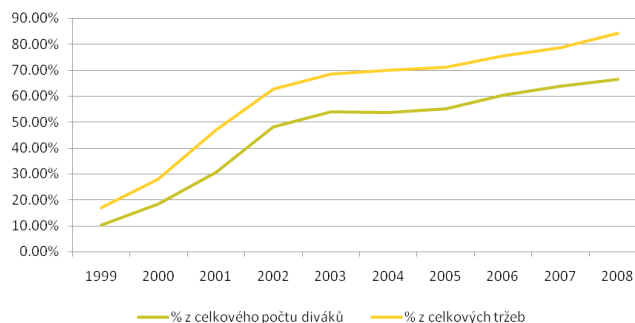

Zdroj: UFD; MK ČR; Akademie múzických umění v Praze, Filmová a televizní fakulta, magisterská práce Analýza návštěvnosti českých kin – vývoj a prognóza, Olga Raitoralová

Obr. č. 4 slouží jako shrnutí výše uvedených trendů. Nárůst počtu multikin v roce 2002–2007 byl doprovázen poklesem v počtu tradičních kin: v roce 2004 dosáhl meziroční pokles úrovně až 11 %.

Celková návštěvnost kin zažívá pozitivní vývoj v posledních letech: počty diváků v letech 2007 a 2008 přesáhly 12 mil. diváků, v roce 2008 dosáhly úrovně takřka 12,9 milionu, což představuje 35% nárůst oproti roku 1999. Při detailnějším pohledu je však zřejmé, že z nárůstu návštěvnosti (a souvisejícího nárůstu tržeb) profituje jenom úzká skupina provozovatelů multiplexů. Výhledově se však vzhledem k ekonomické krizi nedá očekávat, že bude návštěvnost kin a multikin dále vzrůstat.

Obr. č. 5 – % zastoupení multikin v rámci jednotlivých provozních a finančních ukazatelů (ČR; 1999–2008) Zdroj: UFD

² Vypočteno na základě údajů ohledně tržeb a počtu návštěvníků. Zdroj dat: UFD.

Jelikož je zvýšená návštěvnost provázaná s příjmem SFPRČK (Státní fond pro rozvoj české kinematografie) prostřednictvím korunového příplatku, příjmy fondu z tohoto zdroje jsou identické s počtem diváků. Z hlediska příjmů Fondu tak v současnosti není podstatné, jaký druh kina diváci navštíví ani kolik vydadají za jednu vstupenku.

DIGITALIZACE KIN

Vznik DCI a DCSS

Digitalizace filmového průmyslu byla „nastartována“ v roce 2002, kdy sedm největších hollywoodských studií (tzv. „majors“) vytvořilo iniciativu DCI (Digital Cinema Initiatives), která měla zabezpečit bezproblémový přechod z analogového na digitální kino. V roce 2005 byla vydána první verze DCSS (Digital Cinemas System Specification), tedy souhrnný materiál, který formou doporučení definoval velmi exaktně celý digitální řetězec, od výroby digitální kopie po distribuci a projekci v kinech. Tento materiál dodal jistotu výrobcům technologií a provozovatelům kin a nastala masivní digitalizace hlavně v USA. DCSS se z doporučeného materiálu postupnými kroky stává standardem ISO. V tuto chvíli je aktuální verze 1.2 a systém s těmito požadavky je v současnosti akceptován celým filmovým světem.

Protože kompletní digitalizace filmového průmyslu přinese výrazné úspory hlavně na straně producentů (majors), byl v rámci celosvětové ekonomické krize tlak na digitalizaci ještě větší. Většina velkých řetězců kin digitalizovala pomocí tzv. VPF modelu (Virtual Print Fee), kdy „majors“ digitalizaci kin spolufinancují. Tento model z důvodu malého trhu není v ČR použit, a pokud bude, tak pouze u velkých řetězců.

V každém případě je tato forma digitalizace jednoznačným následovníkem analogových projekcí a dle celosvětového vývoje je velmi pravděpodobné, že je tento proces nezvratný.

Výhody a nevýhody digitalizace

Jak už bylo řečeno, digitalizace přináší obrovské úspory hlavně na straně producentů, neboť se přestanou vyrábět velmi nákladné 35mm filmové kopie. Digitální kopie se po vyrobení distribuují na přenosných hard discích, a tedy každá další kopie stojí pouze to, co stojí přenosný hard disk. Další úsporou jsou náklady na přepravu a manipulaci.

Pro filmové diváky přináší digitalizace několik výhod. Kopie se neopotřebovává, tudíž je každá projekce stejně kvalitní. Nedochází k nešvarům 35mm kopie, tedy poškrábání, pohybu titulků, zkreslení zvuku apod. Další výhodou pro diváky jsou 3D projekce, neboť každý digitální systém dle DCSS umožňuje prostorovou projekci, která byla do této doby doménou pouze velkoformátových kin IMAX.

Pro provozovatele kin je digitalizace přínosná v tuto chvíli hlavně pro 3D projekce. Dalším důvodem pro digitalizaci je také možnost dostat se do premiérových termínů komerčních titulů, což bylo pro menší kina velmi obtížné, někdy se kina dostávala k určitým filmům v době, kdy již vyšly na DVD a vykazují minimální návštěvnost.

V neposlední řadě umožňuje digitální technologie projekce tzv. alternativního obsahu (přímé přenosy kulturních akcí jako divadlo, opera, populární hudba), dále umožňuje různé prezentace a multimediální akce, které mohou oživit dramaturgii kina.

Nevýhodou digitálního systému je hlavně vysoká pořizovací cena. Nutnost úpravy zvukového řetězce, který většina kin z důvodu absence „kinových“ norem zanedbávala. V neposlední řadě je to nutnost změnit zažitě postupy v dramaturgii a celkovém vedení kina.

Vedlejším efektem digitalizace, a to hlavně velmi rychlé digitalizace v USA je začínající nedostatek použitých 35mm filmových kopií, které čeští distributoři kombinují s novými, aby ušetřili finanční prostředky. Těchto kopií začne být nedostatek, tím se zvýší cena nových kopií a distributoři jich tak budou dodávat do oběhu méně. Tímto opět budou nejvíce postižena menší kina. Dále s rostoucím počtem zdigitalizovaných multiplexů v ČR bude opět distributor snižovat počet klasických filmových kopií.

Dle průběhu digitalizace v ČR se hovoří o roce 2013 jako o roce, kdy začne mít kino bez digitální technologie velmi závažné problémy s dostupností nových filmů. Toto již deklarovala také Unie filmových distributorů.

Digitalizace v ČR

První digitální kino dle DCSS bylo instalováno v prosinci 2008 a v současnosti je digitalizováno cca 60 sálů. Z toho 27 jedno nebo dvousálových kin. Tento masivní nárůst je dán jednak obrovským rozmachem 3D filmů, které v současnosti vedou v tabulkách ná-

vštevnosti a také podporách ze strany Ministerstva kultury, které pomocí Státního fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie podpořilo ve dvou podzimních vlnách roku 2009 34 žádostí o digitalizaci v celkové výši 42.075,000,-Kč.

Státní fond může pokrýt maximálně 50 % celkového rozpočtu na digitalizaci, avšak maximálně do výše 1.250,000,-, a to pouze na digitální část bez 3D technologie, kterou si provozovatelé musí uhradit z vlastních zdrojů. Většina žádostí počítala s kofinancováním s městem nebo městskou částí, neboť většina žádostí byla pro kina ve veřejném vlastnictví.

Ministerstvo bere digitalizaci filmového průmyslu jako jednu ze svých priorit a dá se předpokládat, že Státní fond vyhlásí další vlnu digitalizace i v roce 2010. Zatím není dán přesný termín.

Na počátku digitalizace v ČR zde byla velká obava, zda distributoři opravdu „pustí“ menší kina do premiérových termínů. Tato obava byla rozptýlena v prosinci 2009, kdy nový Cameronův film Avatar ve 3D byl v premiérovém týdnu nasazen do všech digitálních kin v ČR.

Digitalizace dle DCSS je nezvratným krokem v modernizaci filmového průmyslu. Obrovský tlak filmových studií na plnou digitalizaci (současné použití obou systémů, 35mm i digitálu je velmi finančně náročné) se projeví velmi výrazně v ČR již v následujících dvou letech. Úbytek 35mm kopií pocítí menší kina, po roce 2013 již může být výroba 35mm omezena velmi radikálně.

Jedna z mála možností, jak v tuto chvíli přímo z digitalizace profitovat, jsou 3D projekce. Ty sice zvýší náklady na digitalizaci, ale tím, že je 3D v současné době na velmi strmém vzestupu a dle výhledu premiér se na něm ještě minimálně 2 roky udrží, s přihlédnutím k ceně vstupenky na 3D, která je minimálně o 100 % dražší než na klasickou projekci, je to v tuto chvíli velmi smysluplná investice, s velmi reálnou návratností.

Kromě dvou sálů jsou všechna digitální kina v ČR vybavena 3D technologií.

MALOOBCHODNÍ DISTRIBUCE

DVD, Blu-ray

V současné době je většina kopií kinematografických děl pro maloobchodní distribuci šířena na nosičích

DVD. Trh VHS kazet je v současnosti marginální, především v důsledku jejich nahrazení právě formátem DVD. Naproti tomu u nového formátu domácího videa ve vysokém rozlišení Blu-ray, který se prosadil poté, co společnost Toshiba v únoru 2008 oznámila, že nebude pokračovat ve vývoji konkurenčního formátu, lze očekávat, že zažije podobný vývoj jako před několika lety formát DVD (nástup DVD v letech 1997–1998 postupně vytlačil předtím rozšířený VHS).

Data o českém trhu s nosiči kinematografických děl publikuje Sdružení pro podporu formátu DVD (DVDGroup), které mj. sdružuje také největší distributory DVD nosičů na českém trhu (Bontonfilm, Magic Box, Forum a Filmexport). DVDGroup vede podrobné statistiky o objemu prodeje DVD nosičů a Blu-ray disků za Českou a Slovenskou republiku.

Údaje za roky 2007 a 2008 poukazují na několik významných trendů. Počet DVD video nosičů prodaných do obchodů a videopůjčoven vzrostl v roce 2008 o 13 % oproti roku 2007. Celkově se v ČR a SR v roce 2008 prodalo více než 3,3 milionu kusů DVD video nosičů, přičemž asi 85 % připadlo na Českou republiku. Na tomto nárůstu se nejvíce podílí prodej DVD video nosičů z produkce velkých hollywoodských studií, kde došlo k meziročnímu nárůstu o 38 %.

Na rozdíl od počtu prodaných kusů však průměrná cena DVD nosiče vytrvale klesá a za poslední 4 roky zaznamenala pokles o 52 %. Klesající ceny DVD nosičů mají tak za následek, i navzdory rostoucímu počtu prodaných kusů, klesající tržby distributorů. V roce 2008 poklesly tržby z prodeje DVD nosičů meziročně o 130 milionů na 542 milionů Kč, přičemž v roce 2004 činily téměř 730 milionů Kč. Na poklesu tržeb se největší měrou podílí prodej DVD video nosičů videopůjčovnám, kdy prodej DVD nosičů klesl o více než 40 % na 176 tisíc kusů, přičemž tržby klesly o více než 82 milionů Kč.

Jednou z příčin rapidního poklesu prodeje nosičů videopůjčovnám je masivní ústup videopůjčoven z trhu. Trh videopůjčoven je v ČR značně fragmentován a jejich prodeje jsou snižovány konkurencí levných DVD prodávaných na stáncích a v trafikách. Někteří experti očekávají mírné oživení trhu videopůjčoven v souvislosti s nástupem a rozšířením Blu-ray disků, např. v západní Evropě a v USA dochází k renesanci videopůjčoven v souvislosti s nástupem disků Blu-ray. Cena těchto nahraných nosičů je vyšší než u DVD a řada zájemců je tak opět ochotna docházet do půjčovny.

Prodej disků Blu-ray je teprve v počáteční fázi, když jejich objem prodeje v roce 2008 dosáhl 33 tisíc prodaných kusů. Větší rozmach jejich prodeje je předpokládán v roce 2010. Zveřejněná čísla vypovídají pouze o prodaných discích v české obchodní síti. Lze však předpokládat, že se v roce 2008 v České republice zakoupilo podstatně více nahraných Blu-ray nosičů, jelikož statistika nezahrnuje nákupy Blu-ray disků např. v zahraničních internetových obchodech.

Statistika o prodeji DVD a Blu-ray nosičů zveřejňovaná sdružením DVDGroup zahrnuje pouze jejich prodej klasickým obchodům a videopůjčovnám a nepokrývá prodej v novinových stáncích a trafikách (tzv. „levná“ DVD). Jejich maloobchodní cena se pohybuje řádově kolem 30–60 Kč včetně DPH, na rozdíl od DVD vydávaných společnostmi sdruženými vesměs v DVDGroup, kde se průměrná maloobchodní cena DVD pohybuje mezi 300–400 Kč za DVD. Levná DVD jsou v ČR vydávána a/nebo distribuována asi 20 subjekty, přičemž mezi největší z nich patří vydavatelství Ringier ČR, které ročně vydá ročně 60–80 titulů a odhaduje se, že pokrývá asi třetinu trhu. Mezi další vydavatele „levných“ DVD patří např. společnosti Mafra, Vapet s. r. o. nebo KMa s. r. o., jejichž produkce je obvykle distribuována přes distributory periodického tisku.

Údaje o „levných“ DVD nejsou jednotlivými vydavateli a distributory zveřejňovány. Jejich velkoobchodní distribuci do maloobchodních provozoven (stánky a kiosky) zajišťují v ČR prakticky dvě společnosti: PNS a MediaPrint Kapa. Dle vyjádření manažerky marketingu a komunikace společnosti PNS Zuzany Hurychové,³ v lednu 2007 distribuovala PNS na trh dva tituly „levných“ DVD a prodalo se jich 600 tisíc kusů. V roce 2008 se počet titulů distribuovaných za jediný měsíc navýšil na více než 160. PNS uvádí, že celkem (tedy včetně příbalů) se v roce 2007 na stáncích jejich sítě prodala DVD za 2 miliardy korun. PNS prodala v roce 2007 ve své síti téměř 60 milionů kusů DVD. Prodej za období leden až červenec 2008 dosáhl pak více než 70 milionů kusů. V současné době⁴ se v síti PNS prodej stabilizoval na hranici 10 až 11 milionů kusů za měsíc.

Mezi distributory patří zejména společnosti seskupené ve sdružení DVDGroup,⁵ dále distributoři „levných“ DVD, např. společnosti VAPET, spol. s r. o. nebo KMa s. r. o.; mediální domy, např. Ringier ČR a. s. nebo jiní distributoři, např. Tesco Stores ČR a. s. Distributoři většinou dodávají DVD a Blu-ray do maloobchodní sítě; někteří z nich také mimo distribuci provozují i vlastní maloobchodní síť⁶ a jimi vydávané DVD je možné zakoupit pouze v této maloobchodní síti. Celkově odhadujeme, že v této skupině se nachází cca 30 společností.

Mezi maloobchodníky patří společnosti, které prodávají nosiče kinematografického záznamu přímo spotřebiteli. Kromě již zmíněných Tesco Stores ČR a. s. nebo KMa s. r. o. sem patří prodejny hudebních nosičů (celkově cca 150 prodejních míst), prodejny tisku a kiosky (cca 20 000 prodejních míst), případně supermarket, hypermarkety nebo obchodní domy (cca 300 prodejních míst) či jiné maloobchodní prodejny.

Trh s distribucí tisku v ČR prakticky ovládají dvě společnosti: První novinová společnost, a. s. a Mediaprint & Kapa Pressegrosso, spol. s r. o. Tyto společnosti zároveň distribuují velkou část DVD video nosičů do stánků a kiosků.

O trhu videopůjčoven neexistují oficiální statistiky. Podle odhadů distribuční firmy Hollywood Classic Entertainment však bylo v České republice na konci roku 2007 přibližně 830 majitelů půjčoven.⁷ V roce 2008 odhadoval Václav Sehnal ze společnosti Hollywood Classic Entertainment⁸ pokles jejich počtu asi o třetinu. Odhadujeme tedy, že počet majitelů videopůjčoven v ČR je asi 400–500.

Za předpokladu, že část trafik a kiosků má stejného majitele, odhadujeme, že se celkově se může jednat o cca 10–15 tisíc subjektů, přičemž např. trh trafik a kiosků, které jsou hlavními prodejci „levných“ DVD, je značně fragmentován.

Domníváme se, že trh „levných“ DVD dosáhl v roce 2008 vrcholu, jelikož došlo do určité míry k vyčerpání zásoby starších titulů, které vycházely v průběhu

³ Na základě vyjádření pro aktuálně.cz ze 5. října 2008.

⁴ Říjen 2008.

⁵ Bontonfilm, Magic Box, Forum a Filmexport.

⁶ Např. TESCO STORES ČR a. s., KMa s. r. o.

⁷ Profit, 22. září 2008.

⁸ Týdeník Profit, 22. 9. 2008.

2007 a 2008 v reedicích apod. U tohoto segmentu trhu proto lze v roce 2009 očekávat pokles prodeje přinejmenším na úroveň roku 2007 (cca 60 milionů kusů). V roce 2010 předpokládáme, že prodej „levných“ DVD poklesne na úroveň cca 1 milion kusů měsíčně a následně bude klesat tempem zhruba 20 % ročně. Obdobně i u prémiových DVD předpokládáme, že objem jejich prodeje bude klesat, přičemž pokles v roce 2009 bude relativně mírnější než u „levných“ DVD (kolem 10 %) s tím, že v následujících letech pak bude klesat také o 20 % ročně. Celkově se však domníváme, že formát DVD zřejmě dosáhl v minulých letech vrcholu své prodejnosti a lze očekávat, že celkové prodeje DVD budou v následujících letech spíše klesat, podobně jako tomu bylo např. i u videokazet.

Naproti tomu lze očekávat nárůst prodeje Blu-ray disků. Výroční zpráva EMA („The Entertainment Merchant Association“)⁹ za rok 2007, která mapuje trh video nosičů v USA, odhaduje, že v roce 2012 předstihne prodej Blu-ray disků klasická DVD a dosáhne objemu 9,5 miliard dolarů ročně. Pro srovnání, v roce 2007 se prodalo 9 milionů disků s filmy ve vysokém rozlišení (HD-DVD nebo-li Blu-ray) s objemem prodeje 260 milionů dolarů. Celý trh s domácím videem¹⁰ měl v roce 2007 v USA hodnotu přibližně 24 miliard dolarů, v roce 2012 to má být 25,6 miliardy dolarů, přičemž hlavním tahounem růstu má být prodej Blu-ray disků a videoher.

V ČR dosáhl prodej Blu-ray disků v roce 2008 cca 33 tisíc kusů v hodnotě necelých 15 milionů Kč, což je srovnatelné s nástupem prodeje DVD v roce 1998 (10 721 prodaných kusů). Nástup videa ve vysokém rozlišení (Blu-ray) bude však zřejmě složitější než u DVD, na jejichž prodej měl menší vliv internet nebo video-on-demand a další formy šíření kinematografických záznamů. Připomínáme, že za cca 5 let (1998–2003) se prodej DVD přibližně zestonásobil a dosáhl 1,2 milionu kusů v roce 2003. Naproti tomu prodej VHS poklesl ze 1,9 milionu kusů v roce 2003 na 360 tisíc kusů v roce 2006. Ve finančním vyjádření byl pokles zřejmě ještě markantnější. Odhadujeme, že v roce 2012 by se mohlo v ČR prodat přibližně 800 tisíc kusů Blu-ray disků.

Na rozdíl např. od vývoje v USA, trh videopůjčoven v ČR bude zřejmě spět k marginalizaci. Podle odhadu Václava Sehnala,¹¹ dojde k poklesu videopůjčoven a v budoucnu se na trhu udrží jen několik provozoven, a to především ve velkých městech. „Odhaduji, že přežije pět šest půjčoven v Praze, a to bude všechno,“ předpovídá Václav Sehnal. Za těchto okolností lze předpokládat, že výběr poplatku z prodeje těmto subjektům bude poměrně rychle klesat.

Předpokládaný vývoj trhu s DVD a Blu-ray nosiči je uveden v následující tabulce:

Obr. č. 6 – Předpokládaný vývoj trhu DVD a Blu-ray nosičů v ČR (počet prodaných kusů)

TIS. KS	2008	2009	2010	2011	2012
"Levná" DVD	109 500	60 000	12 000	9 600	7 680
"Prémiová" DVD	3 335	2 668	2 134	1 708	1 366
Blu-ray	31	225	415	605	800
Video-půjčovny	179	89	45	22	11
Celkem	113 045	62 982	14 594	11 935	9 857

Zdroj: DVD Group, odhady EEIP

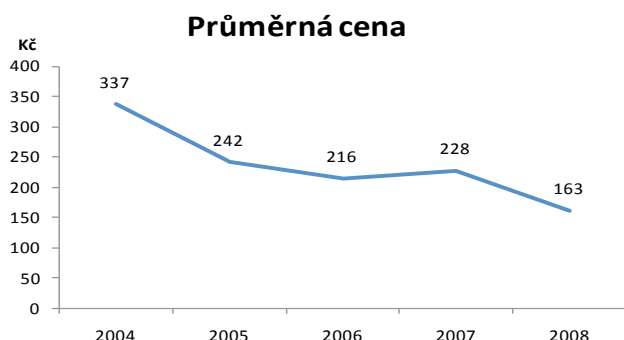
Průměrná distribuční cena DVD nosiče klesla mezi roky 2004 a 2008 o 52 % a momentálně činí 163 Kč za jedno DVD. Tento údaj zahrnuje pouze průměrnou cenu nosičů prodaných v ČR a SR dle údajů sdružení DVDGroup, které však do své statistiky nezahrnuje „levná“ DVD. Distribuční cena „levných“ DVD se pohybuje okolo 25 Kč za kus a objem prodaných kusů zdaleka převyšuje počet prodaných „prémiových“ DVD. Odhadujeme, že při započtení „levných“ DVD by se průměrná distribuční cena DVD pohybovala někde kolem 30 Kč za kus. S postupným prosazováním Blu-ray disků lze předpokládat, že průměrná cena DVD bude dále klesat, zejména u distributorů sdružených pod DVDGroup. Na druhé straně však vycházíme z předpokladu, že nástup Blu-ray disků nebude tak rychlý, aby dokázal nahradit výpadek tržeb z DVD (viz výše).

⁹ www.entmerch.org.

¹⁰ Zejména filmy, videohry.

¹¹ Týdeník Profit, 22. 9. 2008.

Obr. č. 7 – Průměrná cena DVD nosiče (2004–2008)

Zdroj: DVDgroup

Předpokládáme, že průměrná cena „levných“ DVD bude spíše stagnovat, resp. může mírně vzrůst o inflaci. Naproti tomu očekáváme přibližně 5% roční pokles ceny „prémiových“ DVD. Cena Blu-ray disků bude rovněž spíše klesat, na začátku předpokládáme pokles přibližně o 5 % ročně. Objem trhu s DVD a Blu-ray disky bude spíše marginální. Předpokládaný objem trhu DVD a Blu-ray nosičů je uveden níže, viz obr. č. 8.

Obr. č. 8 – Předpokládaný vývoj trhu DVD a Blu-ray nosičů v ČR (objem prodeje)

TIS. KČ	2008	2009	2010	2011	2012
"Levná" DVD	2 737 500	1 500 000	300 000	240 000	192 000
"Prémiová" DVD	542 331	463 693	352 407	267 829	203 550
Blu-ray	14 077	96 010	168 231	232 989	292 681
Videopůjčovny	90 350	42 916	20 385	9 683	4 599
Celkem	3 384 258	2 102 619	841 022	750 501	692 830

Zdroj: DVDGroup, odhady EEIP

NOVÉ DISTRIBUČNÍ TECHNOLOGIE

Rozvoj digitálních technologií, internetu a sociálních sítí nastartoval v audiovizuálním průmyslu řadu nových trendů, které přinášejí nejen změny v obchodních a distribučních modelech společností působících v soukromém sektoru, ale kladou nové požadavky i na roli státu, například vzhledem k mediální výchově.

Digitální technologie umožňují nejen snazší výrobu audiovizuálního obsahu, ale i jeho distribuci a přístup diváků k němu. Masivní vzestup počtu uživatelů sociálních sítí jako je facebook, twitter a další mění možnosti marketingu a reklamy pro tento obsah. Zachování konkurenceschopnosti českého filmového průmyslu v globálním prostoru závisí na rychlosti využití těchto možností.

Týká se to nejen technické stránky distribuce, ale výrazně se rozšiřují možnosti distribuce především pro alternativní obsah a pro filmy, které by jinak obtížně nacházely cestu v klasické distribuci, přitom mají určitý divácký potenciál. Nové možnosti distribuce prodlužují život filmového díla, který se v době multiplexů zkrátil na týdny, a umožňují globální přístup k filmům.

Modely:

- **CoD – Cinema on Demand**
Přímé poskytování filmu do kin – diváci se např. na facebooku nebo fanouškovských stránkách dozví o určitém titulu, prostřednictvím sítě se domluví, kdy a kde ho chtějí vidět, zaplatí on-line a provozovatel si může film stáhnout, včetně plakátu – takto funguje např. RAIN network v Brazílii.
- **VoD – Video on Demand – nejrozšířenější**
Existují různé modely – ať už obsahu, nebo poplatků. Stahování nebo promítání vybraných filmů – na portálu jsou umístěné filmy, které si koncový uživatel si může objednat (zdarma nebo za poplatek) ke stažení nebo pouze k jednorázovému promítnutí (streamování).
U nás např. DocAlliance.com (dokumenty), Francie Europa Film Treasures (archivní filmy)
- **DoD – Disc on Demand**
Divák si objedná disk požadovaného filmu, lisují se po jednotlivých kusech.
Umístit svůj disk do „videotéky“ může za poplatek každý zájemce.

Nacházíme se na prahu doby, kdy prakticky každý jednotlivec bude schopen nejen sám tvořit, ale i zpřístupňovat audiovizuální obsah. To klade i nové požadavky na změnu obchodních modelů jak u producentů, tak distributorů, na mediální výchovu a nutnost jejího začlenění nejen do vzdělávacího systému.

PIRÁTSTVÍ V AUDIOVIZI

Pirástvím rozumíme neoprávněné užívání autorských děl či jiných předmětů ochrany dle práva autorského takovým způsobem, který přísluší pouze nositelům práv k těmto dílům resp. jiným předmětům ochrany. Pirátství je parazitování na duševním vlastnictví někoho jiného, a to především za účelem zisku. Pojmenování pirátství vzniklo původně podle pojmenování černých rozhlasových stanic umístěných na lodích, které kotvily v mezinárodních vodách. Tyto stanice neoprávněně vysílaly hudbu, tedy autorská díla. Rozšíření tohoto názvu na celou oblast porušování práv k duševnímu vlastnictví je zcela příhodné. „Piráti“ se také často dopouštějí i jiné trestné činnosti a výjimkou není ani jejich účast ve zločinných společnostech a organizovaném zločinu. Odhaduje se, že zisky z pirátství vysoce převyšují zisky z drog a prostituce dohromady.

Audiovizuálním pirástvím rozumíme jakékoli neoprávněné užití audiovizuálního díla (tedy díla filmového nebo jiného díla, které se sestává z řady zazna-

menaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem či nikoli), zvukově obrazového záznamu a televizního vysílání. Podle způsobu neoprávněného užití rozdělujeme audiovizuální pirátství do těchto nejčastějších typů: Výrobní pirátství – tj. výroba a rozšiřování (distribuce) neoprávněných rozmnoženin audiovizuálních děl (např. na VHS, CD, DVD).

- Neautorizované veřejné projekce – tj. neoprávněné provozování díla ze záznamu, nejčastěji z komerčního nosiče, tedy VHS a DVD.
- Televizní pirátství, krádeže signálu – různé neoprávněné užití televizního vysílání, zejména neoprávněné vysílání audiovizuálních děl, neoprávněný přenos cizího televizního vysílání v kabelových sítích nebo společnou televizní anténou a neoprávněné sdělování vysílání veřejnosti např. v hotelech, restauracích, klubech, internetem apod. K tomuto typu pirátství bývají přiřazovány i neoprávněné příjmy chráněného vysílání, např. placené televize, i když ne v každém případě se nutně jedná o autorskoprávní delikt – v každém případě jde ale o správní delikt při jehož páchání vzniká škoda a bezdůvodné obohacení.
- Internetové pirátství – pirátství prostřednictvím internetu, především umožnění stahování souborů a zpřístupnění souborů ke sdílení (download), nabízení pirátských nosičů prostřednictvím internetu, streaming a webcasting, tedy promítání a vysílání po internetu na objednávku i bez ní a v neposlední řadě i nabízení nekalých pomůcek, zveřejňování jejich schémat a zveřejňování přístupových kódů k zakódovaným vysíláním.
- Nekalé pomůcky – tj. pomůcky umožňující omezit či vyřadit z provozu ochranu díla před neoprávněným užitím, např. videodekodéry obcházející kódování záznamu, počítačové programy k prolomení kódu DVD atd. Autorský zákon zakazuje jejich vývoj, výrobu a nabídku k prodeji, pronájmu či půjčení, dovoz, rozšiřování a využívání pro dosažení majetkového prospěchu.
- Paralelní import – tj. dovoz oprávněných rozmnoženin ze zahraničí bez příslušné licence pro naše území.

Česká protipirátská unie (ČPU) byla založena v roce 1992 za účelem ochrany autorského práva a práv souvisejících s právem autorským k audiovizuálním dílům a za účelem boje proti všem formám pirátství v oblasti výroby, dovozu a šíření audiovizuálních děl. ČPU se konstituovala z Protipirátské sekce Unie videodistributorů, která vyvíjela protipirátské aktivity v oblasti audiovize již od počátku 90. let.

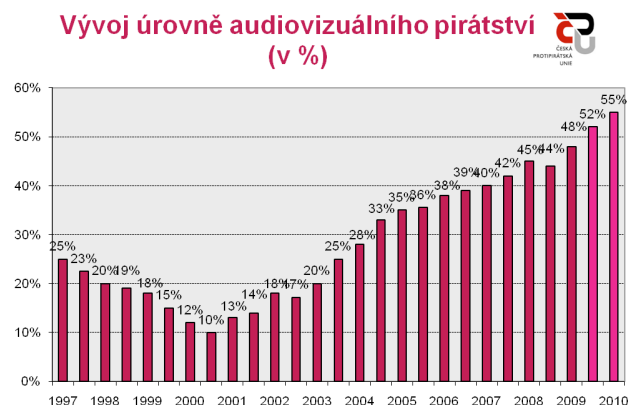
Dle stanov spočívá činnost ČPU především v ochraně autorských práv, ve sledování a analýze informací týkajících se autorských práv, přípravě právních kroků proti porušování autorských práv, spolupráci s veřejnými orgány a ostatními institucemi. V současné době sdružuje ČPU 14 subjektů, z toho se devět společností zabývá též videodistribucí. V členské základně ČPU jsou nemalou měrou zastoupeni i vysílatelé a filmoví distributoři. Na činnosti ČPU se podílí též protipirátské oddělení mezinárodní organizace Motion Picture Association a mimořádným členem ČPU je Národní filmový archiv.

Osvětová a vzdělávací kampaň „Filmy nejsou zadarmo“ je financována z vlastních zdrojů České protipirátské unie, grantů a dotací, darů fyzických a právnických osob a dalších příležitostných příjmů. V roce 2007 a 2008 poskytlo Ministerstvo kultury České republiky, odbor médií a audiovizuální České protipirátské unii dotaci na úhradu části nákladů kampaně „Filmy nejsou zadarmo“. Tyto prostředky byly použity výhradně k financování nákladů kampaně na osvětovou a vzdělávací činnost, nikoli k financování vlastní činnosti České protipirátské unie.

Při své činnosti Unie nerozlišuje mezi žádnými konkrétními audiovizuálními díly či produkty distribuovanými nebo vysílanými v České republice členy Unie ani žádné z těchto děl či produktů nijak nepreferuje. V rámci svých možností se ČPU snaží svými aktivitami pokrývat celý relevantní trh a vyvíjet aktivity směřující ke snížení úrovně pirátství obecně. Unie zpracovává různé přehledy týkající se úrovně pirátství pro jednotlivé způsoby užití, zjišťuje trendy v pirátství a vyvíjí příslušná protipatření, provádí preventivní kontroly, poskytuje informace z oblasti své činnosti, zajišťuje používání holografické ochrany (tzv. hologramy ČPU), kontroluje dodržování smluvních podmínek týkajících se ochrany autorských práv smluvními uživateli (videopůjčovny, veřejné projekce, kabelové rozvody apod.) a poskytuje právní rady a pomoc jak ve standardizaci smluvní agendy a v postupech proti porušovatelům práv, tak i komentáři k platné legislativě a podílením se na přípravě nových norem.

V souvislosti s velmi omezenými finančními zdroji nemůže ČPU udržitelně a strategicky působit. Je nutné vytvořit ve spolupráci s MK, MV, MŠMT koncepci nejen osvětové a vzdělávací kampaně. Zároveň je nutné vytvořit systém finanční podpory této organizace.

Obr. č. 9 – Vývoj úrovně audiovizuálního pirátství

FILMOVÉ INSTITUCE

I přes chronickou podfinancovanost české kinematografie a českého filmu se Česká republika může stále pyšnit několika úspěšně fungujícími institucemi v této oblasti.

NÁRODNÍ FILMOVÝ ARCHIV

V prvé řadě je třeba zmínit Národní filmový archiv¹² (NFA) jakožto špičkové pracoviště v oblasti shromažďování, ochrany, vědeckého zpracování a zkoumání a využívání kinematografických děl. NFA byl založen Českomoravským filmovým ústředím v roce 1943 za účelem ochrany filmových materiálů před válečnými událostmi. Od roku 1946 je členem Mezinárodní federace filmových archivů a v roce 1997 se stal zakládajícím členem Asociace evropských kinematék. V roce 1992 se filmový archiv jako součást Československého filmového ústavu transformoval rozhodnutím ministra kultury ČR na samostatný Národní filmový archiv. Tato změna byla potvrzena zákonem č. 273/1993 Sb. o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů a následně rovněž §80 zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě. Podle citovaného §80 je NFA akreditovaným specializovaným archivem a jeho posláním je shromažďování, ochrana, vědecké zpracování a využívání audiovizuálních archiválií dokumentujících národní filmovou produkci, vznik a vývoj filmového umění, život českého národa

¹² Zdroj informací: www.nfa.cz.

a významné světové události. NFA má dle zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském a dalších právních předpisů právo na hospodaření s českými filmy, jejichž premiéra se uskutečnila do 31. 12. 1964.

V současné době NFA pečuje o více než 150 milionů metrů filmu, 600 tisíc fotografií, 30 tisíc plakátů, 100 tisíc propagačních materiálů, rozsáhlý archiv českého filmu a filmovou knihovnu.

Digitalizace obsahu

Na základě znění zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, (autorský zákon) §106 (4) se za výrobce českého zvukově obrazového záznamu audiovizuálního díla zveřejněného v době od 1. 1. 1950 do 31. 12. 1964 považuje Národní filmový archiv. Za výrobce zvukově obrazového záznamu audiovizuálních děl zveřejněných v době od 1. 1. 1965 do 31. 12. 1991, k nimž podle zvláštních právních předpisů vykonává práva autorská Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, je považován tento fond.

Digitalizace těchto kinematografických děl je pro stát přínosem. Jak již bylo uvedeno výše, výnos z prodeje práv k filmům vyrobeným v letech 1965–1991, je jedním z dosud funkčních zdrojů v § 7 zákona o SF. Tento zdroj však postupně slábne vzhledem k menšímu zájmu ze strany hlavních odběratelů, tuzemských televizních vysílatelů. Restaurace a digitální přepis je nutný proto, aby staré filmy mohly vstoupit na nosiče Blu-ray, do televizního vysílání HD a do moderních kin s digitální projekcí. Tyto filmy budou nadále obchodovány v ČR a v zahraničí. Jelikož všichni vysílatelé budou postupně přecházet od roku 2011 na HD vysílání, je tento proces nevyhnutelný. Pokud budou kinematografická díla zrestaurována a digitalizována, lze očekávat mírně zvýšený prodej licencí – naopak, pokud digitalizace filmů neproběhne, lze očekávat snížený zisk z prodeje licencí. Zároveň nebude tzv. českou filmovou klasiku možno divákům jakkoli zpřístupňovat, jelikož veškeré distribuční cesty budou již digitální.

Do současného období byly stanoveny čtyři okruhy témat, které byly již odbornou filmovou veřejností vyřešeny:

- z čeho digitalizaci provádět, tedy problematika podkladového výchozího materiálu,
- převod do digitální formy,
- restaurace a úpravy technického charakteru, bez zásahu do obrazového pojetí,
- převod výsledného restaurovaného obsahu do distribučního materiálu.

Digitalizace a restaurace českých filmů ve vlastnictví státu jsou ovšem velice nákladné. Jedná se o vysoce odbornou a technicky náročnou práci. Zároveň digitalizace vyžaduje zabezpečené digitální úložiště pro ukládání již restaurovaného a digitalizovaného materiálu. Finanční prostředky SF samotného, zvláště po roce 2011, jsou pro digitalizaci nedostačující, zejména z toho důvodu, že jsou určeny především k podpoře vzniku nových děl. Do tematických okruhů Strukturálních fondů v gesci MK ani výzvy e-government nelze digitalizaci zařadit, a proto je nutné hledat finanční prostředky jinde.

ČESKÁ FILMOVÁ KOMORA, O. P. S.

Dalšími důležitými institucemi působícími v oblasti kinematografie a filmového průmyslu jsou organizace zastřešené Českou filmovou komorou. Česká filmová komora, o. p. s., (ČFK)¹³ je obecně prospěšná společnost, která vznikla v lednu 2003 z iniciativy Asociace producentů v audiovizu (APA), Unie filmových distributorů (UFD) a Asociace provozovatelů kin (APK). Česká filmová komora zajišťuje činnost národního zastoupení programu Evropské unie MEDIA – kanceláře MEDIA Desk Česká republika. Od 1. ledna 2004 zastřešuje ČFK i aktivity obou složek Českého filmového centra – Film Promotion, jehož úkolem je propagace české kinematografie především v zahraničí, a Film Commission, která má na starosti servis pro zahraniční filmové produkce.

Česká filmová komora je rovněž společnou platformou pro výměnu názorů mezi zástupci jednotlivých složek českého audiovizuálního sektoru a pro koordinaci společného postupu v případech, které se dotýkají české audiovizuace jako celku. Při svých aktivitách Česká filmová komora spolupracuje s dalšími profesními asociacemi a sdruženími.

¹³ Zdroj informací: <http://filmovakomora.cz/info-o-cfk>

MEDIA Desk

Česká republika je členem programu MEDIA od července roku 2002. V návaznosti na vstup České republiky do tohoto komunitárního programu bylo na počátku roku 2003 v Praze otevřeno i jeho národní zastoupení – kancelář MEDIA Desk Česká republika. Česká filmová komora, o. p. s., zajišťuje činnost kanceláře na základě rozhodnutí Ministerstva kultury České republiky a Evropské komise. Kancelář a její aktivity jsou již na českém audiovizuálním trhu etablované a staly se nezbytným pomocníkem českých filmových profesionálů při kontaktu s programem MEDIA a využitím jeho zdrojů.

Hlavním úkolem kanceláře je poskytování informačních a poradenských služeb pro zájemce o čerpání finanční podpory z fondů MEDIA nebo o účast v dalších aktivitách financovaných programem. Většina českých projektů a společností jako jsou festivaly, distributoři nebo vzdělávací projekty je programem MEDIA podporována pravidelně.

FESTIVALY

Významnou úlohu mají v české kinematografii rovněž filmové festivaly a filmové přehlídky hraných, dokumentárních a animovaných filmů i festivaly tematicky zaměřené. Mezi největší patří již zmíněný Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, Mezinárodní festival filmů pro děti a mládež Zlín, Mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět, Mezinárodní festival dokumentárních filmů Jihlava, festival Letní filmová škola v Uherském Hradišti a Mezinárodní festival animovaných filmů AniFest Třeboň.

VZDĚLÁVACÍ INSTITUCE

V oblasti vzdělávání odborníků i veřejnosti hrají významnou úlohu filmové školy a vzdělávací instituce Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze, Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku, Soukromá vyšší odborná škola filmová v Písku, Filmová škola Zlín a další.

PROFESNÍ SDRUŽENÍ A ASOCIACE

V oblasti kinematografie působí rovněž řada profesních sdružení a dalších organizací – např. Asociace českých kameramanů, Asociace filmových a televizních střihačů, Asociace pracovníků se zvukem, Asociace producentů v audiovizu, Unie filmových distributorů, asociace provozovatelů kin, Herecká asociace, Asociace režisérů a scénáristů, Sdružení autorů animovaného filmu apod.

Důležitou roli v oblasti rozvoje a propagace českého filmu hrají i filmové kluby, artkina a řada dalších institucí, sdružení, unií a asociací. Významnou institucí v oblasti kinematografie je pak pochopitelně i již několikrát zmíněný Státní fond na podporu a rozvoj české kinematografie SFPRČK, o němž bude pojednáno níže v samostatné kapitole.

FINANČNÍ PODPORA KINEMATOGRAFIE

STÁTNÍ ROZPOČET ČR

Ze státního rozpočtu je kinematografie podporována z programu Kulturní aktivity, ve kterém každoročně vypisuje Odbor médií a audiovizu Ministerstva kultury výběrové řízení – s uzávěrkou vždy do poloviny měsíce prosince. Finanční prostředky státního rozpočtu jsou udělovány formou Rozhodnutí o udělení neinvestiční dotace. Tyto prostředky nelze udělovat na výrobu kinematografických děl, jelikož výroba je proces vytváření dlouhodobého nehmotného majetku. Tematické okruhy a podmínky pro poskytnutí prostředků v tomto výběrovém řízení jsou definovány v kapitole 1.4 této Koncepce. Výše finančních prostředků pro jednotlivé roky lze nalézt v tabulce, viz obr. č. 10. V letech 2007 a 2008 jsou započítány dvě mimořádné dotace ve výši 100 milionů Kč pro Státní fond, které byly realizovány prostřednictvím rozpočtové kapitoly MK. Další finanční prostředky na podporu české kinematografie lze poskytnout prostřednictvím Programu tvůrčích a studijních příspěvků. Z rozpočtu OMA je rovněž transferován příspěvek ČR do mezinárodního fondu Eurimages a Evropské audiovizuální observatoře.

Obr. č. 10 – Celkové finanční prostředky poskytnuté MK ze státního rozpočtu do oblasti kinematografie (v Kč)

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
79.269.000	102.942.000	109.090.009	111.677.946	128.989.347	261.951.296	245.953.416	108.450.695

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR

STÁTNÍ FOND NA PODPORU A ROZVOJ ČESKÉ KINEMATOGRAFIE

Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie byl zřízen zákonem č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie. Správcem SFPRČK je Ministerstvo kultury a statutárním orgánem ministr kultury. SFPRČK nemá žádné vlastní zaměstnance.

Rada má nejvýše 13 členů, přičemž v současnosti¹⁴ je 10 míst obsazených a 3 místa neobsazená. Členové Rady jsou dosazeni na funkční období tři let, k nejbližší obměně Rady dojde v roce 2012. Opakovaná volba členů Rady do dalšího funkčního období však není omezená, je tudíž běžnou praxí, že členové Rady zastávají své funkce i několik funkčních období.

Okruh projektů, které se mohou ze SFPRČK podporovat, je dán § 9 zákona o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie následovně:

„Poskytování prostředků z finančních zdrojů SFPRČK formou účelových dotací, půjček nebo návratných finančních výpomocí na:

- tvorbu českého kinematografického díla,
- výrobu českého kinematografického díla,
- distribuci hodnotného kinematografického díla,
- propagaci české kinematografie,
- technický rozvoj a modernizaci české kinematografie,
- výrobu, distribuci a propagaci kinematografických děl národnostních a etnických menšin, žijících na území ČR.“

V praxi je převážné většině odsouhlasených projektů udělena účelová dotace. Forma půjčky se v současné době nevyužívá, finanční výpomoc je udělována jenom občasně.

Systém schvalování výše podpor

Obecně nelze předem odhadnout kolik žádostí, do kterých okruhů a v jaké výši bude v jednotlivých letech podáno. Ve většině případů se jedná o originální projekty, k opakujícím se akcím dochází pouze v oblasti propagace české kinematografie a jedná se o filmové festivaly a přehlídky. SFPRČK nemá z hlediska podávání projektů stanovené žádné pevné uzávěrky, v souladu se zákonem o SFPRČK je možné žádost podat kdykoliv, přičemž Rada je povinna do tří měsíců od podání rozhodnout o přidělení dotace nebo o zamítnutí projektu. Jde tedy o tzv. „průběžný systém“ podávání a posuzování žádostí o podporu.

Rada se setkává několikrát ročně (jak zmíněno níže, v roce 2008 došlo k sedmi setkáním), projekty jsou však do jednotlivých rozhodovacích „kol“ zařazeny pouze pro administrativní účely. Před každým zasedáním je správcem SFPRČK zpracován podklad o projektech zařazených do daného kola, včetně přehledu požadavků (dle zákona o SFPRČK je možné u podpory formou dotací ze zdrojů SFPRČK poskytnout pouze 50 % z plánovaných nákladů na realizaci projektu). Porovnáním počtu zařazených žádostí, výší požadavků, zkušeností z předchozích let, disponibilních zdrojů pro daný rok apod. je stanovena přibližná celková částka k rozdělení pro každé kolo. Z hlediska grantových okruhů nedochází ke stanovení pevné částky určené na jednotlivé účely (dle (a) – (f) výše). Disponibilní zdroje SFPRČK se aktualizují před každým zasedáním rady.

Historický vývoj udělených podpor

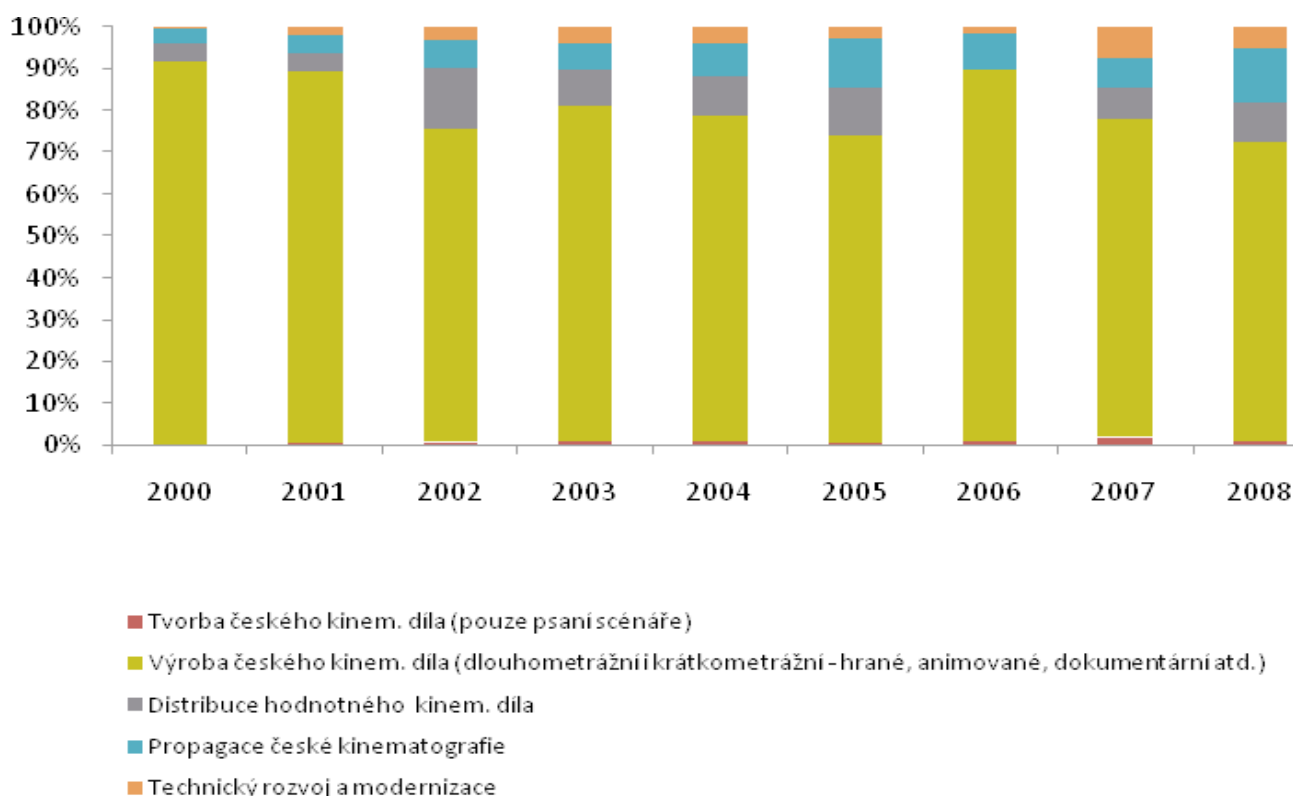
Strukturu dotací dle účelu podpory v letech 2000 – 2008 zobrazuje graf na obr. 11.

Obrázek také ilustruje, že struktura přidělených dotací je v posledních letech relativně stabilní, k významnějšímu přeskupení zdrojů nedošlo ani následkem vyššího objemu disponibilních zdrojů v letech 2007–2008.

¹⁴ Situace k 15. 6. 2009.

Když srovnáme strukturu čerpaných dotací v roce 2008 s referenčním rokem 2005, výroba českého kinematografického díla představuje nadále cca 72 % přidělených prostředků (74 % v roce 2005), propagace české kinematografie cca 13 % (12 % v roce 2005) a distribuce hodnotného kinematografického díla cca 9 % prostředků (11 % v roce 2005). Projekty ve zbylých kategoriích mají v měřítku absolutní hodnoty přidělených dotací jenom marginální váhu. Absolutní převaha prostředků přidělených pro projekty kategorie Výroba českého kinematografického díla je převážně ovlivněna větším rozpočtem projektu, a tudíž i větším průměrným objemem dotace na projekt. O přidělení samotné podpory rozhoduje výhradně kvalita projektu a výsledek tajného hlasování, ne jeho okruhové zařazení.

Obr. č. 11 – Historický vývoj čerpaných dotací

Finanční podpory přiznané SF podle okruhů a let
(1999–2009)

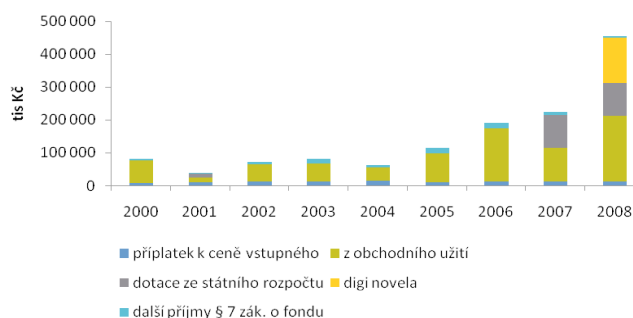
OKRUH / ROK	TVORBA ČESKÉHO KIN. DÍLA	VÝROBA ČESKÉHO KIN. DÍLA	DISTRIBUCE HODNOT. KIN. DÍLA	PROPAGACE ČESKÉHO KIN. DÍLA	TECHNICKÝ ROZVOJ A MODER.	CELKEM
1999	64 493 000	8 745 700	6 150 000	1 139 000	0	80 527 700
2000	45 520 000	36 975 000	3 920 000	2 895 000	350 000	86 660 000
2001	520 000	88 475 000	4 430 000	3 300 000	1 985 000	98 710 000
2002	490 000	57 710 000	11 450 000	5 130 000	2 400 000	77 180 000
2003	600 000	57 910 000	6 190 000	4 390 000	2 900 000	71 990 000
2004	500 000	66 530 000	6 210 000	5 980 000	1 690 000	80 910 000
2005	270 000	51 420 00	7 950 000	8 200 000	1 960 000	69 800 000
2006	920 000	93 560 000	6 640 000	9 100 000	1 693 520	111 913 520
2007	4 818 000	167 959 000	18 883 000	17 907 000	7 098 000	216 665 000
2008	2 250 000	227 426 750	26 380 000	37 137 000	14 068 200	307 261 950
2009	3 815 000	165 920 000	24 595 500	36 310 000	49 310 000	279 950 500

Zdroj: MK ČR

Počet a objem dotovaných projektů přirozeně závisí především na objemu zdrojů, které má SFPRČK v daném roce k dispozici.

Graf na obr. č. 12 ilustruje klíčovou závislost disponibilních zdrojů SFPRČK na dotacích ze státního rozpočtu a transferů na základě diginovely, ke kterým však dochází až od roku 2007.

Obr. č. 12 – Historický vývoj příjmů fondu dle jejich zdrojů (2000–2008)

Zdroj: MK ČR

Případová studie: udělování podpor v roce 2008

V roce 2008 bylo prostřednictvím SFPRČK posouzeno celkem 300 nových žádostí. K podpoře bylo vybráno 165 projektů, pro které byla schválena podpora v agregované výši 308,72 milionu Kč. Všechny přerozdělené prostředky měly formu účelových dotací nebo účelových dotací s podílem na příjmech z projektu.

O dotacích bylo rozhodnuto v 7 jednáních („kolech“), která probíhala v průběhu celého roku 2008. Z celkového objemu 165 podpořených projektů v roce 2008 bylo 79 zaměřeno na tvorbu nebo výrobu českého kinematografického díla.

Nejvyšší přidělená částka dosáhla úrovně 20 milionů Kč a byla poskytnuta jako podpora tvorby historického filmu Lidice. Částka 25,5 milionu Kč byla věnována na navýšení dotací 3 děl, které byly schváleny v předcházejících rozpočtových obdobích.¹⁵ Z této částky 12,5 milionu Kč představovalo navýšení dotace na televizní projekt, mapující historii československé kinematografie Zlatá šedesátá. Další finance byly poskytnuty například na technický rozvoj kin v Novém Městě nad Metují, Uherském Hradišti, Mladé Boleslavi, České Lípě, Brně a dalších.

¹⁵ Jedná se konkrétně o díla Pouta, Zlatá šedesátá a 3 sezóny v pekle.

Tvorba rozpočtu SFPRČK

Rozpočet SFPRČK je součástí státního rozpočtu a podléhá tedy schválení PS PČR. Účetní závěrka,¹⁶ poskytující přehled ohledně zdrojů SFPRČK a jejich čerpání, je zase součástí státního závěrečného účtu a podléhá tudíž rovněž schválení PS PČR. Sestavování celého státního rozpočtu i státního závěrečného účtu je v kompetenci MF a SFPRČK tedy veškeré práce na rozpočtu i závěrečném účtu provádí dle pokynů a v termínech stanoveným MF a v souladu s obecnými předpisy (zejména zákonem č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech).

Tvorbu rozpočtu možno z technického hlediska rozdělit do dvou fází: první fází je tvorba střednědobého výhledu (dle § 4 rozpočtových pravidel). Tento výhled je závazný a provádění případných úprav je prakticky neřešitelné. Druhou fází – podrobnější – je rozpracování schváleného střednědobého výhledu na daný

rok do konečného a podrobně členěného rozpisu schváleného rozpočtu. Tento rozpočet schválený PS PČR je pro SFPRČK závazný a v průběhu roku nedochází k jeho úpravě.

Případné změny příjmů či výdajů se promítnou do konečného zúčtování se státním rozpočtem a jejich zdůvodnění je součástí příslušných komentářů k uzávěrce a ke státnímu závěrečnému účtu. Zdůvodnění musí být velice podrobné, protože i závěrečný účet musí schválit PS PČR.¹⁷ Tabulka poskytuje ilustraci rozdílu mezi rozpočtovaným a skutečným hospodařením SFPRČK v roce 2008.

Obr. č. 13 - Hospodaření SF PRČK za rok 2008 (v tisících Kč)

Zdroj: Závěrečný účet Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie za rok 2008

UKAZATEL	ROZPOČET 2008 SCHVÁLENÝ	ROZPOČET 2008 UPRAVENÝ	SKUTEČNOST 2008	PLNĚNÍ V %
Příjmy				
Daňové příjmy	11 000	11 000	12 213	111,0
Nedaňové příjmy	107 000	107 000	217 402	203,2
Kapitálové příjmy				
Přijaté transfery			224 799	X
– z toho ze státního rozpočtu			87 298	x
Příjmy celkem	118 000	118 000	454 414	385,1
Výdaje				
Běžné výdaje	69 450	69 450	131 494	189,3
Kapitálové výdaje	68 550	68 550	158 791	231,6
Ostatní výdaje				
Výdaje celkem	138 000	138 000	290 285	210,3
Saldo příjmů a výdajů	-20 000	-20 000	164 129	x
Financování	20 000	20 000	23 605	x
z toho				
– změna stavu na bankovních účtech	20 000	20 000	-164 129	x
– změna stavu bankovních úvěrů				x
– změna stavu nebankovních půjček				x

¹⁶ Ze zákona č. 241/1992 o SFPRČK musí být ověřena auditorem.

¹⁷ Od roku 2005 zohledňují účetní a finanční výkazy SFPRČK i příjmy a výdaje, které fyzicky neprošly bankovním účtem, ale bylo o nich účtováno. SFPRČK proto vždy zohlední v návrhu rozpočtu výši hrubých příjmů (týká se především příjmů z užití filmových děl od uživatelů licencí nebo příjmů dle autorského zákona) a současně zohlední výdaje, které na dosažení těchto příjmů vynakládá (tj. vyplacené autorské honoráře, odměna obchodnímu zástupci či odměna ochranným organizacím).

Dle informací správce SFPRČK nelze v praxi pracovat v daném roce pouze se schváleným rozpočtem. SFPRČK může mít k 31. 12. neuzavřené projekty, proto jsou plánované příjmy pouze nejlepším možným odhadem a dopředu je nelze přesně vykalkulovat.¹⁸

Na počátku roku je možno sestavit pouze tzv. disponibilní zdroje SFPRČK (slouží jako pomocný podklad pro stanovení částky, kterou je možné přidělit na nové projekty). Tento údaj vzniká porovnáním skutečných zůstatků na účtech, plánovaných příjmů se skutečnou výší závazků z předchozích podpor a dalších plánovaných výdajů.¹⁹

Teprve výsledným porovnáním lze získat představu o prostředcích, které by bylo možné během roku rozdělit.²⁰

Příjmy SFPRČK

Finanční zdroje SFPRČK jsou v současnosti defi-

novány §7 zákona č. 241/1992 Sb. o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie (dále jenom zákon o SPFRČK), poslední pokus o novelizaci proběhl v roce 2006. §7 vymezuje 13 potenciálních druhů příjmů, viz obr. č. 14.

Obvyklé příjmy plynou do SFPRČK z následujících zdrojů:

- Korunové příplatky ke vstupnému do kin (tzv. daňové příjmy)
- Příjmy z vlastní činnosti:
 - z obchodního využití filmů dle autorského zákona
 - podíly na výnosech podpořených projektů
 - splátky dříve poskytnutých finančních výpomocí
- Příjmy z pronájmu majetku
- Ostatní nedaňové příjmy (poplatky žadatelů, autorské honoráře)

Obr. č. 14 – Finanční zdroje SFPRČK dle aktuálního znění zákona o SPFRČK; Zdroj: Zákon o SFPRČK

DRUH PŘÍJMU
Výnosy z majetkových účastí České republiky na podnikání právnických osob ve filmovém průmyslu
Výnosy z cenných papírů nabytých SPFRČK od jiných subjektů
Úvěry od právnických osob
Úroky z návratných finančních výpomocí a z půjček poskytnutých SPFRČK žadatelům, a úroky z prostředků SPFRČK uložených v bance
Splátky půjček a návratných finančních výpomocí poskytnutých SPFRČK žadatelům
Smluvní pokuty placené žadateli v případech, ve kterých prostředky SPFRČK nebyly použity podle stanovených podmínek (§ 11 odst. 5)
Dary a dědictví pro SPFRČK
Výnosy z veřejných sbírek a loterií organizovaných SFPRČK
Sjednané podíly na příjmech z kinematografických děl, na které byly poskytnuty prostředky SFPRČK
Dotace ze státního rozpočtu
Korunový příplatek k ceně vstupného
Příjmy z využití filmových děl pokud byly na SFPRČK převedeny
Příjmy za užití kinematografických děl, u nichž SFPRČK vykonává autorská práva výrobce, která na něj přešla na základě zvláštního zákona
Další zdroje stanovené zvláštními právními předpisy

¹⁸ SFPRČK ani jeho obchodní zástupce např. nemůže předem určit zájem o „fondové“ filmy, a tedy příjmy z jejich využití; v předchozích letech se opakovaně stalo, že při zvýhodněném předprodeji licencí na delší dobu se příjem značně lišil od plánu.

¹⁹ Včetně stanovení nutné rezervy na neočekávané výdaje a rezerva je rovněž nutná i z hlediska dlouhodobého plánování, protože některé z příjmů SFPRČK jsou dočasné.

²⁰ Při sestavování rozpočtu, údajích o jeho plnění a zejména při uvádění o podporách je třeba si uvědomit zásadní věc, která již byla zmíněna výše, ale je třeba ji zdůraznit: SFPRČK nemá pouze jednoleté projekty a nikdy se tedy schválená výše prostředků v daném roce nerovná vyplaceným prostředkům v daném roce. Projekty podporované z SPFRČK jsou většinou dlouhodobé a podpory se vyplácejí v několika splátkách. Dopředu nelze určit, kdy žadatelé vznikne na splátku nárok, a při plánování hospodaření SPFRČK je třeba vždy mít rezervu na souhrn všech závazků vůči žadatelům.

Graf na obr. 12 zachycuje reálné objemy jednotlivých druhů zdrojů, které v období 2000–2008 plynuly do SFPRČK. Vzhledem k tomu, že příjmy jsou do SFPRČK odváděny průběžně během celého roku (kupříkladu výnosy z reklamy České televize v rámci „diginovely“), není možné v každém roce rozdělit 100 % všech získaných zdrojů. Nerozdělené zůstatky na běžných účtech k 31. 12. se neodvádějí do státního rozpočtu, ale zůstávají na účtech SFPRČK (čímž kromě jiného generují úroky ve prospěch SFPRČK). Jak zmíněno výše, disponibilní prostředky, které je možné každý rok rozdělit v rámci jednotlivých uzávěrek, jsou tudíž součtem zůstatků na účtech a aktuálních příjmů daného kalendářního roku.

Nejvýznamnějšími položkami se v průběhu posledních let staly příležitostné příjmy buď ve formě (a) jednorázových dotací ze státního rozpočtu, nebo (b) převodů z výnosu reklamy vysílané Českou televizí na základě tzv. „diginovely“. Jedinou významnou stabilní položkou je (c) příjem z užití kinematografických děl, u kterých vykonává SFPRČK autorská práva výrobce. Stabilní příjmovou položkou je rovněž jednokorunový příspěvek ke vstupnému do kin. Tato položka však dosahuje řádově úrovně jen něco málo přes 10 milionů Kč.

Dotace ze státního rozpočtu

V roce 2001 obdržel SFPRČK dotaci ze státního rozpočtu ve výši 10 milionů Kč. V roce 2007 obdrželo MK účelovou dotaci ve výši 100 milionů Kč pro SFPRČK. Částka byla průběžně čerpána během roku 2007, ale administrativní zpracování při tomto způsobu přidělení dotace je velice náročné. V závěru roku 2007 obdrželo MK dalších 100 milionů Kč pro SFPRČK.

„Diginovela“

Na základě zákona č. 304/2007 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s dokončením přechodu pozemního analogového televizního vysílání na digitální televizní vysílání a jenž nabyl účinnosti 1. 1. 2008, byla České televizi stanovena povinnost převádět z výnosů z reklamy částku 12 500 000 Kč měsíčně (tzn. 150 milionů Kč ročně) na účet SFPRČK.

V souladu s výše uvedeným zákonem obdržel SFPRČK v roce 2008 celkem 137,5 milionu Kč (první platba byla zaslána v únoru 2008). V současné době tvoří tento příjem největší část příjmů Fondu, výrazně napomohl ke zvýšení disponibilních zdrojů v roce 2008 a má vliv i na hospodaření v roce 2009. Jedná se ale pouze o dočasný příjem SFPRČK, který bude

ukončen s dokončením přechodu na digitální vysílání.

Příjem z užití kinematografických děl, u nichž vykonává SFPRČK autorská práva výrobce

Příjem z užití kinematografických děl tvoří největší část příjmů z vlastní činnosti. SFPRČK vykonává autorská práva výrobce, jejichž správu zajišťuje na základě smlouvy společnost Ateliéry Bonton Zlín, a. s. (dále jen ABZ). Za obchodní užití filmu bylo od ABZ v roce 2007 přijato 100,8 milionu Kč, přičemž provize vyplacené společnosti za činnost obchodního zástupce činily 26 milionů Kč.

Správa českých filmů společností ABZ je jeden z pozůstatků transformace československého filmového průmyslu v devadesátých letech. Zatímco Národní filmový archiv vykonává správu českých filmů natočených před rokem 1965, ABZ na základě smlouvy se SFPRČK spravuje filmy natočené v období mezi lety 1965–1991. Správou filmů se rozumí (dle www.nfa.cz) zejména následující kategorie nakládání s filmovými díly:

- poskytnutí filmového materiálu a licence k profesionálnímu užití při výrobě stříhových filmů (dokumentů, hraných filmů, studentských filmů) a jejich šíření;
- poskytnutí celých filmů a licence k užití provozovatelům televizního vysílání a vydavatelům DVD nosičů;
- poskytnutí filmového materiálu a licence k užití pro prezentace v rámci výstav, stálých expozic, vzdělávacích akcí, akcí pro veřejnost atp.;
- poskytnutí filmového materiálu a licence k užití v rámci komerčních prezentací a komerčního užití různého druhu;
- poskytnutí filmového materiálu pro studijní účely;
- pronájem filmových kopií pro jednorázové projekce a projekce v rámci filmových festivalů a přehlídek;
- poskytnutí souhlasu s veřejnou projekcí celých filmů z nosičů DVD či VHS vydaných pro účely home videa;
- poskytnutí materiálů soudobé dokumentace (zejména fotografií či plakátů k filmům) a licence k jejich prezentaci v rámci výstav a obdobných akcí, v knižních publikacích a tisku či licence k jinému komerčnímu užití.

Národní filmový archiv je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury a jako takový vykazuje své příjmy a výdaje zřizovateli. Společnost ABZ patří do skupiny společností vlastněných podnikatelem Milošem Petanou – do téže obchodní skupiny patří ještě BONTONland, a. s. (obchod, vydavatelská a nakladatelská činnost), Prima Vista, a. s. (reklama, obchod,

výstavba, reality), Bonton Pictures a. s. (pronájem nemovitostí), GLOBAL INSPIRATION, s. r. o. (výroba, rozmnožování a nahrávání zvukových a zvukově-obrazových záznamů, zábavní činnost, software, vydavatelské a nakladatelské činnosti, reklama), SUPRA-PHON a. s. (vydavatelství, nakladatelství, reklama, poradenství v kultuře), MMG, spol. s r. o. (reklama, obchod), a ECLAIR, spol. s r. o. (obchod).

Korunový příplatek

Korunový příplatek je jediným fakticky daňovým příjmem SFPRČK. Poplatek byl zaveden zákonem o SFPRČK v původní výši 1 Kč a od této doby nebyl zvyšován. Plátcem poplatku je návštěvník veřejné produkce, poplatek však vyúčtuje a odvede pořadatel veřejné produkce (dle §8 zákona o SFPRČK).

Částka přijatých korunových příplatků ve vykazova-

ném kalendářním roce obsahuje vždy příjmy od posledního čtvrtletí předchozího kalendářního roku až do 3. čtvrtletí roku vykazovaného, protože provozovatelé kin mají zákonnou povinnost vykazovat a odvádět příplatek vždy do 15. dne měsíce následujícího po skončení příslušného kalendářního čtvrtletí.

Poplatek je závislý na úrovni návštěvnosti kin. V roce 2008 např. dosáhl 12 213 tisíc Kč, čímž přesáhl původně rozpočtovanou částku o 11 %. Správu agendy korunového příplatku zajišťuje Unie filmových distributorů, za což jí byla vyplacena kupř. v roce 2007 odměna ve výši 764 tisíc Kč.

Obr. č. 15 – Příjem SF PRČK v letech 2000–2008

*dle Závěrečného účtu Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie za rok 2008; Zdroj: Ministerstvo kultury ČR

PŘÍJEM (ČLENĚNO DLE § 7 ZÁKONA O SFPRČK)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
výnosy z majetkových účastí ČR na podnikání právnických osob ve filmovém průmyslu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
výnosy z CP nabytých SF od jiných subjektů	0	0	0	0	0	0	6	0	0
úvěry od právnických osob	0	0	0	0	0	0	0	0	0
úroky z NFV z půjček poskytnutých SF žadatelům + úroky z prostředků SF uložených v bance	2 700	2 301	1 582	1 239	1 122	992	1 278	1 813	2 880
splátky půjček a NFV poskytnutých SF žadatelům	50	0	10	6 515	3 647	12 495	13 348	5 518	8 900
smluvní pokuty placené žadateli v příp., ve kterých prostředky SF nebyly použity dle podmínek (§ 11 odst. 5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dary a dědictví pro SF	0	0	0	0	0	0	0	0	0
výnosy z veřejných sbírek a loterií organizovaných SF	0	0	0	0	0	0	0	0	0
sjednané podíly na příjmech z kinem. děl, na které byly poskytnuty prostředky SF (§11 odst. 2)	0	10 168	15	65	20	18	31	42	88

dotace ze státního rozpočtu	0	10 000	0	0	0	0	0	98 600	87 298
příplatek k ceně vstupného	8 287	10 611	11 421	12 834	13 144	10 101	11 022	13 029	12 213
příjmy z využití filmových děl, pokud byly na SF převedeny	0	249	632	1 762	324	1 215	934	0	513
příjmy za užití kinem. děl, u nichž SF vykonává autorská práva výrobce, která na něj přešla na základě zvláštního zákona	68 902	3 934	52 455	54 625	41 443	88 414	162 583	101 058	196 608
další zdroje stanovené zvláštními právními předpisy	1 473	1 161	4 004	4 664	1 618	1 654	930	1 521	138 900
z toho:									
- příjmy za reklamu od ČT	0	0	0	0	0	0	0	0	137 500
- žadatelský poplatek	1 473	1 161	1 375	1 150	914	930	732	1 456	1 46
- ostatní	0	0	2 629	3 514	704	724	198	65	0
pronájem nemovitostí	0	0	550	660	605	148	409	501	514
ostatní příjmy	0	10	0	142	65	0	98	10	0
celkem příjmy	81 412	38 434	70 669	82 506	61 988	115 037	190 639	222 092	454 414

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

Finanční podporu v některých oblastech kinematografie lze získat z komunitárního programu EU MEDIA a z mezinárodního fondu Eurimages, které disponují rozpočtem složeným z příspěvků členských států. O udělení podpory rozhodují odborné anonymní komise; v současné době lze říci, že čeští žadatelé jsou v získávání podpory poměrně úspěšní. Z rozpočtu Odboru médií a audiovize Ministerstva kultury je rovněž transferován příspěvek ČR do mezinárodního fondu Eurimages a Evropské audiovizuální observatoře, jak ukazuje tabulka č. 16.

Obr. č. 16 – Členské příspěvky poskytnuté MK mezinárodními organizacím (v Kč)

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Eurimages	6.300.000	6.400.000	5.542.121	5.508.028	5.525.152	5.824.899	5.515.325	6.154.154
EAO	360.000	380.000	397.888	376.918	395.605	350.397	373.391	450.541
Celkem	6.660.000	6.780.000	5.922.009	5.884.946	5.920.757	6.175.296	5.888.716	6.604.695

Program MEDIA

Program MEDIA patří k řadě podpůrných programů Evropské unie. Byl založen v roce 1991 a je zaměřen na zvyšování konkurenceschopnosti a oběhu evropských děl na mezinárodním audiovizuálním trhu. Je implementován v rámci 5–7letých období. Současný program MEDIA 2007 byl zahájen 1. ledna 2007 a potrvá do konce roku 2013 s rozpočtem 755 milionů eur. Program je zaměřen na podporu činností ve fázi přípravy audiovizuální výroby (vzdělávání, vývoj, spolupráce s bankami) a následující po ní (distribuce a propagace evropských děl), nikoli přímo na výrobu. Podpořeny mohou být rovněž projekty využívající nové technologie a nově v rámci MEDIA International projekty ve spolupráci zemí EU s třetími zeměmi.

Česká republika je členskou zemí programu MEDIA od roku 2002. Pro české filmové profesionály se tím otevřely atraktivní zdroje financování, především pro vývoj nových filmů, filmové festivaly a distribuci. Zastoupením programu v České republice je kancelář MEDIA Desk. Úspěšnost českých projektů při získávání podpor z programu je srovnatelná s ostatními členskými zeměmi, dokonce v některých případech i vyšší, a program MEDIA se stal významným prostředkem finanční podpory českých audiovizuálních projektů.

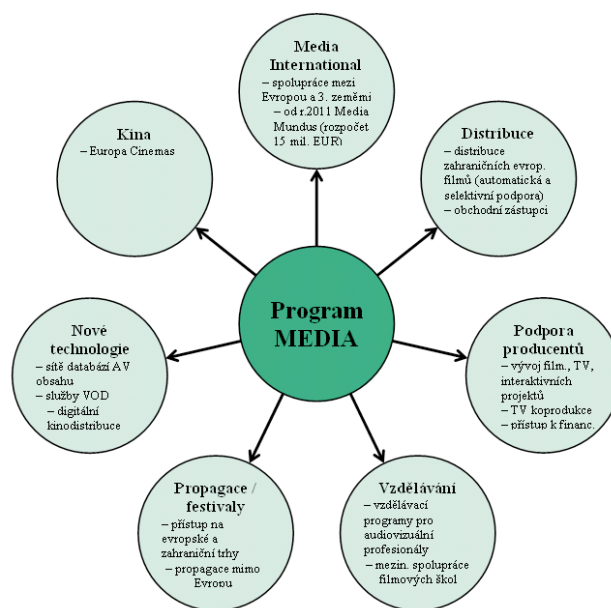
MEDIA Desk

Česká republika je členem programu MEDIA od července roku 2002. V návaznosti na vstup České republiky do tohoto komunitárního programu bylo na počátku roku 2003 v Praze otevřeno i jeho národní zastoupení – kancelář MEDIA Desk Česká republika. Česká filmová komora, o. p. s., zajišťuje činnost kanceláře na základě rozhodnutí Ministerstva kultury České republiky a Evropské komise. Kancelář a její

aktivity jsou již na českém audiovizuálním trhu etablované a staly se nezbytným pomocníkem českých filmových profesionálů při kontaktu s programem MEDIA a využitím jeho zdrojů.

Hlavním úkolem kanceláře je poskytování informačních a poradenských služeb pro zájemce o čerpání finanční podpory z fondů MEDIA nebo o účast v dalších aktivitách financovaných programem. Většina českých projektů a společností jako jsou festivaly, distributoři nebo vzdělávací projekty je programem MEDIA podporována pravidelně.

Obr. č. 17 – Okruhy podpory programu MEDIA

Obr. č. 18 – Transfery poskytnuté MK v rámci komunitárních programů pro MEDIA Desk kancelář v ČR (v Kč)

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
0	3.250.000	2.495.000	2.452.000	2.431.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000

Obr. č. 19 – Čerpání podpory českých žadatelů v programu MEDIA v letech 2002–2008 (v eurech)

PROGRAMY PODPORY	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
MEDIA Development + TV Broadcasting	0	190 000	480 000	345 000	220 000	505 425	253 013
MEDIA Distribution – Automatic	34 600	298 348	421 673	184 737	372 535	231 411	506 077
MEDIA Distribution – Selective	33 000	127 000	98 000	204 196	137 500	98 000	205 000
MEDIA Distribution	3.250.000	2.495.000	2.452.000	2.431.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
DVD	0	0	0	73 196	n/a	n/a	n/a
New Technologies	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	160 000
MEDIA Promotion	40 000	45 000	52 000	80 000	50 000	125 000	115 000
MEDIA Promotion – Festival Support	0	110 000	161 500	213 000	90 000	199 761	304 793
MEDIA Training	41 000	184 000	139 000	166 645	161 250	107 045	164 000
CELKEM	148 600	954 348	1 352 173	1 266 774	1 031 285	1 266 642	1 707 983

Z programu MEDIA je rovněž většinově financována síť kin Europa Cinemas (EC), která byla založena v Paříži v roce 1992. Na chod sítě přispívají významnou měrou i francouzské CNC (Centrum pro národní kinematografii) a německý FFA (Národní fond pro kinematografii). Europa Cinemas je první sítí kin se zaměřením na podporu evropské kinematografie. Hlavní úlohou EC je zabezpečit finanční podporu kinům, která se zaváží uvádět stanovené procento (kvóty) evropských ne-národních (zahraničních) filmů. Cílem je stimulovat oběh evropských filmů mimo zemi jejich původu, s čímž souvisí podpora kulturní rozmanitosti. Členská kina nabízí v programu akce a iniciativy zaměřené na děti a mladé diváky.

Členská kina se účastní společných akcí v síti: jedná se o různá pracovní setkání profesionálů, účast v mezinárodních festivalových porotách, školení či spolupráce na publikacích, účastní se mezinárodních konferencí o problematice práce s evropským filmem, vytvářejí pracovní skupiny, jejichž náplní je hledat finanční řešení pro vybavení kin digitální technikou atd.

V roce 2009 měla síť Europa Cinemas 1945 členských sálů v 758 kinech, ve 439 městech nebo obcích 43 zemí. V téže roce do sítě patřilo 22 českých kin ve 14 městech. Roční subvence pro kina by měla směřovat na zkvalitňování programu, avšak kina ji

mohou v případě nutnosti použít i na rekonstrukci kina. Podpora z Europa Cinemas je na území ČR jedinou dlouhodobou a systematickou pomocí méně komerčním „artově“ laděným kinům.

Fond Eurimages

Fond Eurimages vznikl v roce 1989 při Radě Evropy ve Štrasburku a v současné době je jediným nadnárodním fondem, který podporuje realizace evropských koprodukcí. Do této doby přistoupilo do fondu 33 evropských států. Za dobu své existence fond udělil podporu 1352 filmům v hodnotě 370 milionů eur, z nichž řada dosáhla velkých úspěchů na festivalech i u diváků.

Podpora fondu Eurimages je vyhrazena hraným, dokumentárním a animovaným filmům s minimální délkou 70 minut, určeným pro distribuci v kinech, na jejichž výrobě se podílejí alespoň dva členské státy. Pro české producenty je příležitostí, jak získat prostředky pro své projekty. Eurimages podporuje také distribuci evropských filmů za hranice státu, kde film vznikl, a rozvoj kin. Podpora distribuce a kin se však týká jen států, které nejsou členem programu MEDIA, proto tato část podpory fondu Eurimages byla pro ČR otevřena pouze do konce roku 2002. Podpora kin z programu Eurimages je technicky spravována sítí Europa Cinemas

Česká republika se stala členem fondu Eurimages 1. ledna 1994. V průměru činí členské poplatky České republiky cca 220 tisíc eur. V některých letech získali čeští producenti 1,5 až 2× více prostředků, než ČR do fondu vložila. Fond Eurimages nově nabízí podporu digitalizace filmů a technologií spojených s digitálním šířením filmů. Eurimages se snaží aktivně vstoupit do diskuse o ochraně práv autorů, kterou vyvolala Rada Evropy. Smyslem členství v Eurimages není jen přerozdělení prostředků, ale především aktivní účast producentů, autorů a režisérů na evropské kinematografické tvorbě, výrobě a distribuci. Pro české koprodukční projekty to znamená obstát v silné evropské konkurenci, tedy překročit hranice státu a zároveň obhájit svébytnost naší identity. Podpora filmové produkce tímto fondem se týká pouze filmů s aktivní finanční bilancí, kterým kryje chybějící finance (tj. jedná se o podmíněčně splatnou půjčku). Členství ve fondu pomáhá českým filmařům překonávat limitované domácí poměry, navazovat potřebné kontakty a zapojit se tak do širší spolupráce v evropském kontextu.

Obr. č. 20 – Podpora z fondu Eurimages v letech 2002–2009 (v eurech)

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
449 555	190 000	230 000	307 900	181 000	390 800	490 500	149 261

Evropská audiovizuální observatoř

V roce 1994 se Česká republika stala členem evropské instituce Evropská audiovizuální observatoř (EAO), zřízené při Radě Evropy. Od té doby se účastní všech organizovaných aktivit a využívá všech služeb vyplývajících z existence této organizace ve prospěch českých filmových profesionálů. Služby a informace této instituce jsou především rázu praktického, právního a ekonomického. Praktické informace a služby jsou určeny převážně producentům audiovizuálních děl (popisy nových struktur, organizací, nejbližších záměrů, vztahů audiovizuálních děl a národního kulturního dědictví, mezinárodních festivalů). Informace o právních rámcích a jejich analýzy seznamují s předpisy, směrnicemi a normami EU, členských i kandidátských zemí nejen z oblasti audiovize, ale také pracovního a finančního práva. Ekonomické informace a služby se vztahují zejména ke statistickým spotřebitelským údajům pro různá audiovizuální média, finanční a tržní trendy včetně statistik o distribuci videa, televizi a filmu. Evropská audiovizuální observatoř získává, zpracovává a dále šíří informace o audiovizuálním průmyslu v Evropě. Sleduje všechny sektory audiovizuálního průmyslu, tedy film, televizi, video/DVD a nastupující nová média.

PRÁVNÍ RÁMEC ODVĚTVY

Kinematografie, filmový průmysl a některé instituce v nich působící jsou v českém právním řádu upraveny zejména následujícími zákony:

- zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů
- zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů.

Dalšími dokumenty důležitými pro oblast kinematografie a filmového průmyslu jsou následující:

- Státní kulturní politika České republiky na léta 2009–2014,
- Strategie účinnější státní podpory kultury (kulturní politika) z roku 2001,
- Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013,
- Koncepce jednotné prezentace České republiky z roku 2005.

Mezi nejvýznamnější mezinárodní smlouvy a další dokumenty v oblasti kinematografie a filmu patří následující:

- Evropská úmluva o filmové koprodukci č. 26/2000 Sb. m. s.,
- Dohoda o filmové spolupráci s Itálií z roku 1968,
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukci a výměně filmů z roku 1968.

Z dokumentů EU jsou pro kinematografii nejvýznamnější následující:

- článek 151 Smlouvy o Evropském společenství,
- doporučení členským státům EU ohledně filmového dědictví 2005/865/ES,
- sdělení Komise o kritériích hodnocení státní podpory ze sdělení Komise o některých právních aspektech týkajících se filmových a ostatních audiovizuálních děl (sdělení o filmu) ze dne 26. září 2001 (tzv. Cinema Communication),
- Směrnice EP a Rady 2007/65/ES, kterou se mění Směrnice Rady 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání.

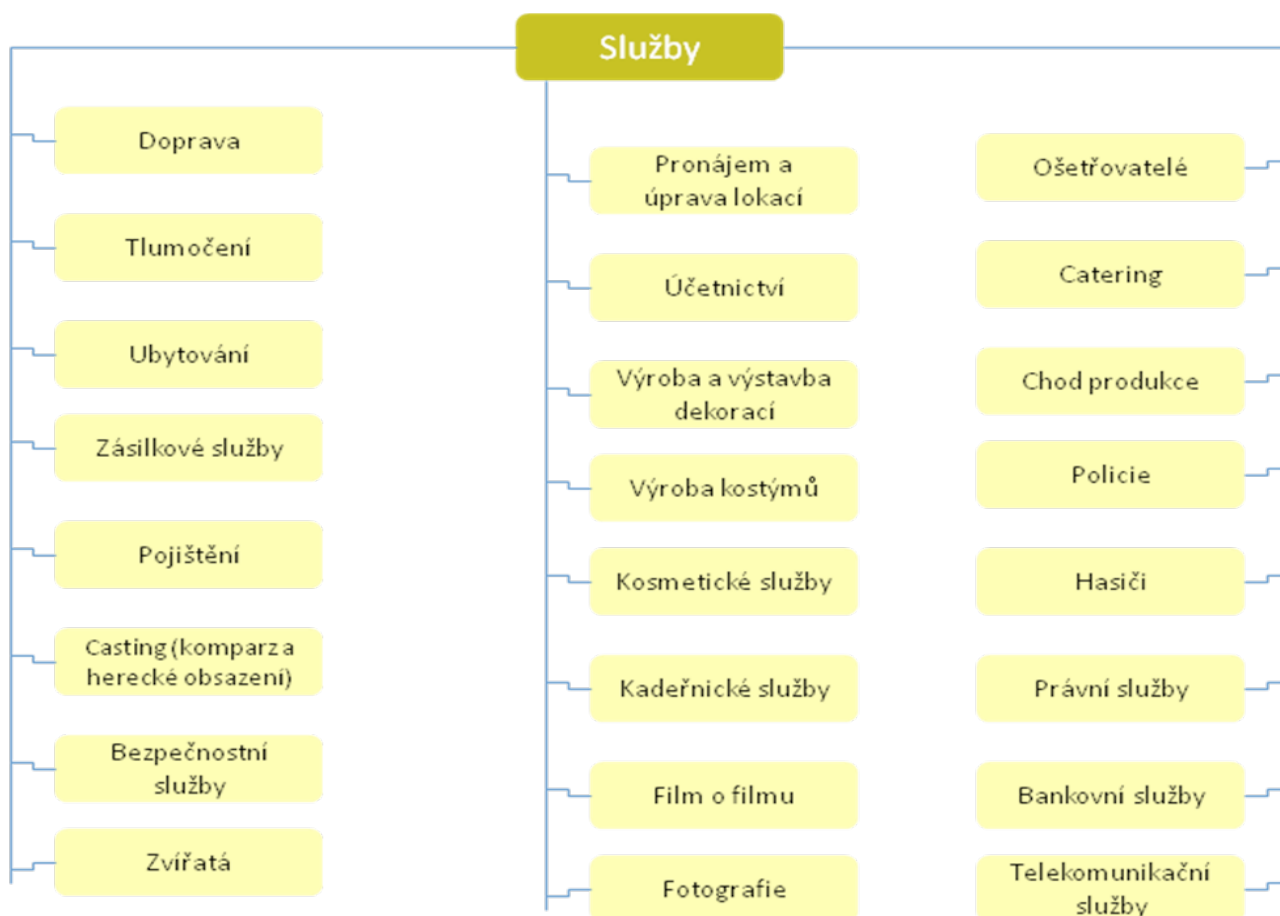
FISKÁLNÍ STIMULY

I navzdory snaze evropských zemí podporovat z veřejných rozpočtů domácí filmové produkce, většina filmů, které se dnes vysílají na evropských plátních a obrazovkách, pochází z dílen amerických producentů. Všeobecně je rozšířen dokonce názor, že bez veřejné podpory by většina evropských produkcí nemohla spatřit světlo světa.²¹ V současnosti jsou za země nejvíce podporující filmovou tvorbu považovány Francie, Velká Británie, Itálie a Španělsko. V posledních letech se rozvíjejí nové druhy státní podpory, které se nesoustřeďují pouze na podporu domácí produkce, ale orientují se spíše na přilákání zahraničních filmových produkcí a jejich investic.

Ekonomický přínos filmového průmyslu se neomezuje pouze na prostředky, které jsou přímo vynaložené na výrobu filmového projektu, ale má také mnoho nepřímých dopadů na ostatní ekonomická odvětví země, ve které se projekt realizuje. Tyto dopady mají formu zvýšené poptávky po řadě dodavatelských služeb a rovněž služeb, které nesouvisí přímo s výrobou projektu (tzv. sekundární efekt). Pracovní pozice, které jsou produkcemi vytvářeny, se dále odrážejí ve zvýšené spotřebě a v konečném důsledku tak prostřednictvím daňových odvodů i v příjmové stránce státních rozpočtů.

²¹ Broche, J., Chatterjee, O., Orsich, I., Tosics, N.(2007): State aid for films – a policy in motion?, Competition Policy Newsletter 1/2007.

Obr. č. 21 – Základní dotčené skupiny v oblasti služeb

Zdroj: EEIP

Z tohoto důvodu je přirozené, že jednotlivé filmově vyspělé či méně vyspělé státy se v současnosti předhánějí ve snaze přilákat nákladné zahraniční produkce. Základním nástrojem, kterým se vlády snaží přilákat zahraniční producenty, jsou různé typy investičních pobídek. Ty lze nastavit tak, aby sloužily jako lákadlo pro zahraniční produkce a současně jako podpora domácí filmové tvorby.

PŘÍNOSY PLYNOUCÍ Z POBÍDEK FILMOVÉMU PRŮMYSLU

Existuje celá řada výhod, které se sebou přináší zvýšený počet zahraničních filmových produkcí. Například lze říci, že filmový průmysl značným způsobem stimuluje další části národní ekonomiky.

Nepřímá podpora SMP a drobných živností

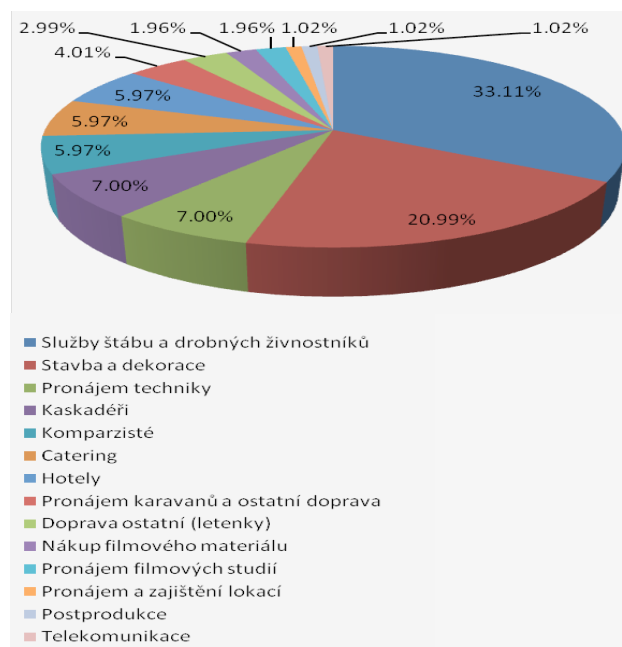
Filmové produkce jsou významnými odběrateli domácích služeb a zboží v odvětví stavebnictví, dřevozpracujícího průmyslu, reklamy, papírenství, telekomunikací, ubytování, zemědělství, stravování, zprostředkovatelských služeb, zpracování kovů, plastů, chovatelství a v mnoha dalších oborech. Tento způsob podpory SMP a živností je nákladově efektivnější než podpory z ESF nebo přímé dotace. Některé specifické profese by bez odbytu v oblasti filmového průmyslu mohly zaniknout.

Obr. č. 22 – Zapojení SMP a drobných živností na produkci filmu Letopisy Narnie: Princ Kaspian (2008)

Pro ilustraci obsáhlého zapojení malých a středních podnikatelů do filmové tvorby zahraničních produkcí poslouží příklad velko filmu Letopisy Narnie: Princ Kaspian, který byl natáčen v České republice, v Praze a v Ústeckém kraji, v roce 2007. Dle informací od organizačních složek produkce spolupracovalo na projektu 1 700 různých podnikatelských subjektů, které byly z velké míry fyzickými osobami.

Jak dokládá Obrázek 1, na služby štábu a jiných drobných živnostníků (vyjma služeb hotelů, cateringu a dopravců) byla vydána až třetina celkového rozpočtu, což v případě velko filmu Letopisy Narnie představovalo náklady v řádech stovek milionů Kč. Celkově bylo za služby daňovým rezidentům České republiky vyplaceno během natáčení přes jednu miliardu Kč. Část nákladů byla vynaložena na specifické řemeslné činnosti, např. objednávky jednoho z několika truhlářství dosahovaly hodnot v řádech stovek tisíc Kč.

Obrázek 1 – Struktura nákladů na produkci filmu Letopisy Narnie: Princ Kaspian utracených v České republice

Dopady v oblasti rozvoje lidských zdrojů

Investice ve filmovém průmyslu mají významné pozitivní dopady v oblasti lidských zdrojů a přispívají k podpoře rozvoje řemesel. V rámci filmových produkcí se uplatní specifické typy kvalifikované pracovní síly jako jsou umělečtí kováři, truhláři, skláři, výtvarníci, odborníci na informační a komunikační technologie, kvalifikovaní technici apod. (Obrázek 23 a Obrázek 24).

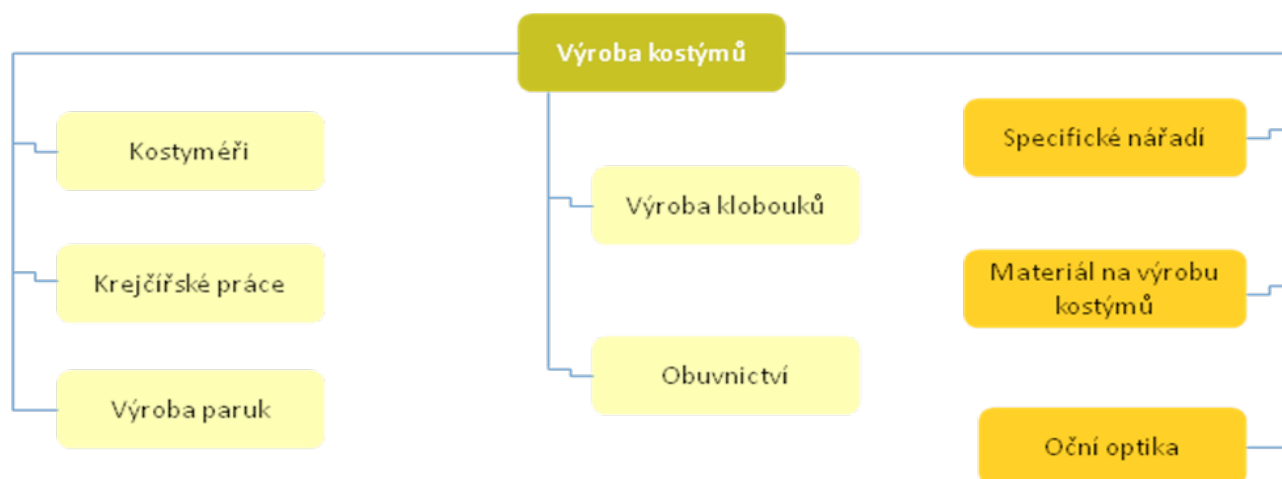
Filmová produkce výrazně přispívá k rozvoji lidských zdrojů v mnoha oblastech a ke zlepšování image řemesel, která momentálně v ČR jinak značně upadají. Rozvoj kvalifikované pracovní síly touto formou je efektivnější než školení a semináře hrazené ze státního rozpočtu a evropských fondů. Zahraniční filmy mají poměrně štedré rozpočty, přičemž výdaje na scénografii výrazně převyšují rozpočty domácích filmů.

Obr. č. 23 – Využití klasických řemesel při tvorbě filmových dekorací

Zdroj: EEIP

Obr.č. 24 – Využití klasických řemesel při výrobě kostýmů a masek

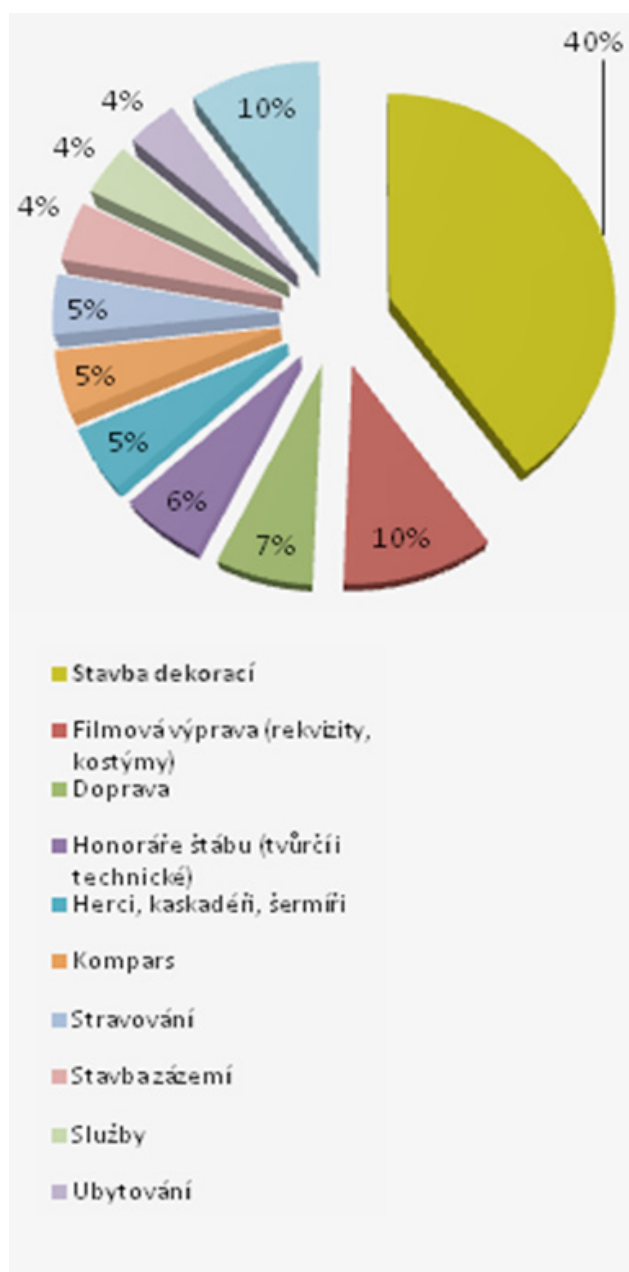

Zdroj: EEIP

Obr. č. 25 – Stavba dekorací

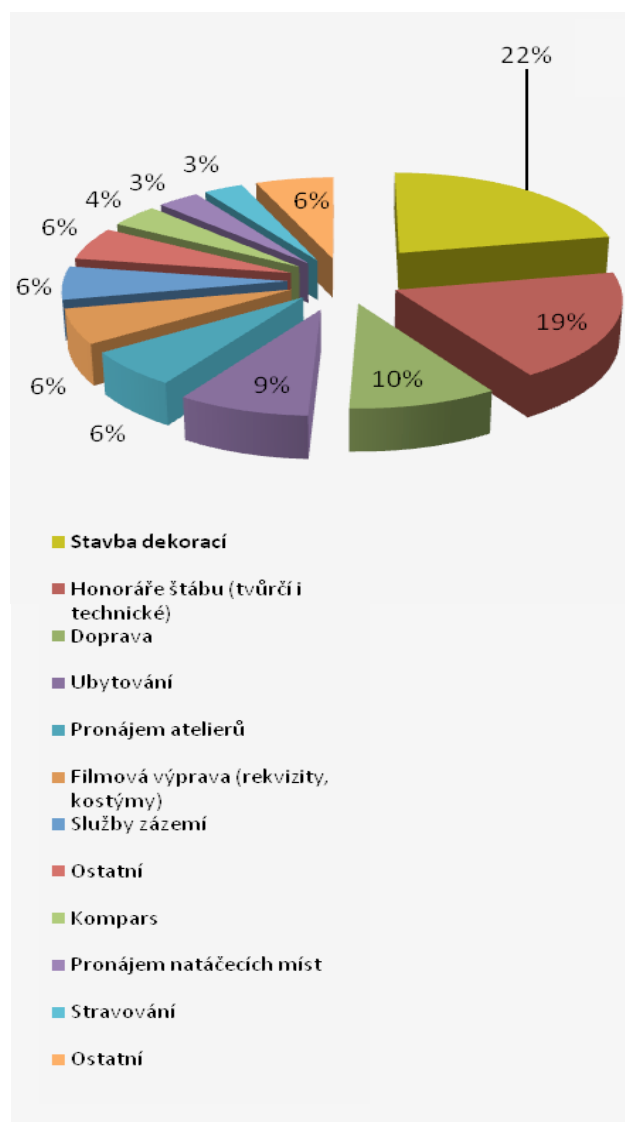
Dle zkušeností samotných filmařů tvoří náklady na stavbu dekorací a kulis zásadní složku výrobních nákladů (Obrázek 2 Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.). Dle informací produkčních společností je přibližně 40 % nákladů na stavbu dekorací využito na služby (truhláři, sádkartonáři, malíři, zámečníci apod.), 60 % na nákup materiálu (řezivo, sádkarton, dřevotříska, barvy apod.).

Obrázek 2 - Struktura nákladů francouzské produkce Johanka z Arku (1999)

Obr. č. 26

Struktura nákladů zahraniční koprodukce La Môme (Edith Piaf) (2007)

Zdroj: EEIP dle konzultací s organizačními složkami produkčních společností

Tvorba krátkodobých pracovních míst pro nízkopříjmové skupiny

Další výhodou filmového průmyslu je, že vytváří možnosti přivýdělku pro nezaměstnané, hendikepované, studenty, důchodce atd. Filmová produkce vytváří ročně tisíce krátkodobých pracovních míst v komparsu. Tato pracovní místa jsou často obsazována osobami dlouhodobě nezaměstnanými, důchodci, studenty a dalšími osobami, pro něž je jinak obtížné uplatnit se na trhu práce. Castingové agentury zabývající se nábořem komparsu standardně registrují zájem vysoce převyšující počet nabízených míst.

Obr. č. 27 – Přehledy o výdajích na komparz a počtu komparzistů pro vybrané zahraniční produkce

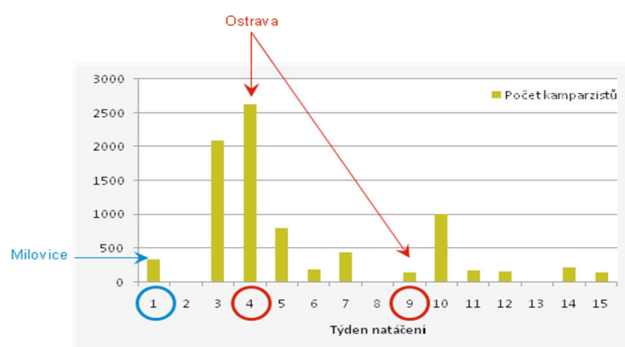
Při analýze nákladové struktury zahraničních produkcí se položka komparzu jeví vždy jako nákladově významná, její relativní poměr záleží na charakteru daného projektu (bojové scény historických filmů jako *Johanka z Arku* jsou přirozeně náročnější na komparz než film *La Môme*, dokumentující život Edith Piaf).

Na základě analýzy několika filmových projektů je možno odhadnout, že v průměru se na komparz (a související castingové agentury) vynaloží přibližně 5 % celkových nákladů utracených zahraniční produkcí na území České republiky. Jedná se tudíž řádově o desítky milionů Kč, které jsou vyplaceny častokrát osobám dlouhodobě nezaměstnaným (kupříkladu při natáčení filmu *Johanka z Arku* v roce 1999 byl komparz nabíráán částečně s využitím služeb Úřadu práce), studentům nebo osobám pobírajícím invalidní důchod.

Denní příjem osoby pracující jako komparz se pohybuje obvykle v rozmezí 500–700,-Kč, nadto je poskytováno komparzistům plnohodnotné stravování v průběhu celého natáčení.

Příklad produkce *Babylon A. D.* (2008) dokladuje, že nemálo významným efektem je efekt regionální, jelikož produkce nabírají komparzisty v regionech natáčení. I když většina natáčecích dnů probíhala přímo v Praze, využití 2 500 komparzistů při natáčení na Ostravsku bylo významným přínosem pro tamní region. Další příklad, velkořím Letopisy Narnie: Princ Kaspian obsahující bojové scény s řádově stovkami komparzistů byl natáčen u Neznaboh v Ústeckém kraji.

Obrázek 3 – Počty komparzních míst při natáčení filmu *Babylon A. D.* (dle regionů)

Zdroj: EEIP dle konzultací s organizačními složkami produkčních společností

Pozitivní technologické ‚spillover‘ efekty

Dalším faktorem hovořícím pro zavedení filmových pobídek je fakt, že zahraniční investice v rámci filmového průmyslu mají významné pozitivní technologické spillover efekty. Současná špičková kvalita českých zvukařů, filmových techniků, odborníků na zvláštní efekty, animátorů, kameramanů, osvětlovačů či počítačových expertů byla v uplynulých cca 15 letech dosažena z velké části díky spolupráci s velkými zahraničními produkcemi v ČR.

Přesun zahraničních produkcí do okolních zemí, které nabízejí pobídky filmovému průmyslu, vede k odlivu nej kvalifikovanější pracovní síly v odvětví, ke ztrátě technologických spilloverů a k poklesu investic místních firem do nové filmové infrastruktury (jako jsou např. stavba vodní nádrže pro natáčení námořních bitev, stavba nových laboratoří apod.).

Regionální rozvoj

Rozvoj filmového průmyslu má také pozitivní dopady na regionální rozvoj. Film má řadu pozitivních efektů v regionech, kde se natáčení koná. Jde např. o odběr zboží a služeb od místních společností, vytváření dočasných pracovních míst, propagace daného regionu v rámci ČR i v zahraničí, zkvalitnění nebo výstavba zcela nové infrastruktury apod. Na rozdíl od výrobního průmyslu má filmový průmysl zároveň mnohem menší dopady na životní prostředí.

Obr. č. 28 – Významné produkce natáčené v regionech mimo Prahu

ROK VÝROBY	NÁZEV FILMU	PRODUKCE	LOKALITA NATÁČENÍ
2008/2009	The Philantropist	USA	Karlovy Vary, Milovice, Žatec
2007/2008	Babylon A. D.	USA	Ostrava, Milovice
2008	Solomon Kane	USA	Zvíkov, Pusté Kostely (okres Česká Lípa), Ralsko
2007	Letopisy Narnie: Princ Kaspian	USA	Neznabohy (Ústecký kraj)
2006	Edith Piaf	Francie, ČR, UK	Kutná Hora, Žatec, Doksany, Karlovy Vary
2005	Tři Mušketýři	Francie	Kutná Hora, Pernštejn, Doksany, Křivoklát, Chotěšov, Žehušice
2005	Last Holiday	USA	Karlovy Vary
2003	Luther	Německo	Kutná Hora, Mělnicko
2001	Napoleon	Francie	Kroměříž, Slavkov u Brna, Mikulov, Valtice, Kačina, Kutná hora
1999	Johanka z Arku	Francie	Bruntál
1999	Balzac	Francie	Karlovy Vary a okolí

Zdroj: Konzultace s organizačními složkami produkci

Náklady spojené s pronájmem lokalit, historických objektů, historických kostýmů a dalších objektů ze sbírek českých muzeí mohou být rovněž považovány za výdaje ve prospěch jednotlivých regionů, případně historických lokalit. Náklady za pronájem lokací se pohybují řádově v stovkách tisíc korun za lokalitu.

Jak ilustruje Obr. č. 28 výše, mezi nejvyhledávanější lokality patří historické město Kutná Hora, Karlovy Vary nebo zámky Křivoklát, Pernštejn, Mikulov a Valtice a jiné.

Podpora cestovního ruchu a propagace České republiky v zahraničí

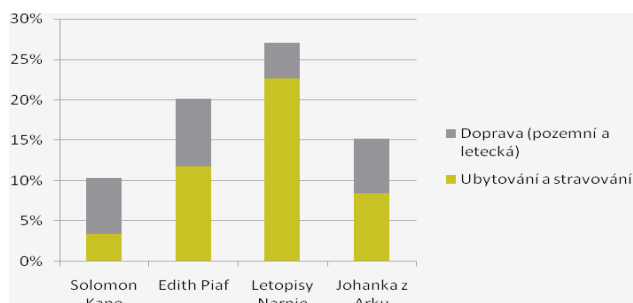
Větší počet filmů natočených v ČR vytváří pozitivní synergický efekt s aktivitami na podporu turismu a propagaci ČR v zahraničí. Vedlejším efektem (externalitou) filmů natáčených v lokacích v ČR je propagace naší země v zahraničí, což zprostředkovaně vede k podpoře turistického ruchu. ČR doposud plně nevyužívá možností, jež jí nabízí propojení kampaní na podporu turismu do ČR s filmovým průmyslem. Zahraniční příklady (např. Nový Zéland, Irsko apod.) dokazují, že synergické efekty takového propojení pomáhají výrazně snížit náklady takových kampaní a zvýšit jejich efektivitu.

Obr. č. 29 – Vliv zahraničních produkcí na cestovní ruch České republiky

Samotná přítomnost filmových štábů je významným přínosem pro služby turistického ruchu, protože výdaje jdoucí na ubytování a stravování štábu tvoří nezanedbatelnou položku zahraničních rozpočtů.

Celkové výdaje závisí v prvním řadě jak na velikosti štábu, tak na délce a lokalitě natáčení. V případě Prahy se jedná o ubytování zahraničního personálu, v případě natáčení v regionech je významnou položkou i ubytování českého štábu. Obrázek 4 ilustruje variabilitu jednotlivých nákladů dle charakteru produkce.

Obrázek 4 – Odhady nákladů vydaných na ubytování, catering a dopravu (jako % rozpočtu nákladů utracených v ČR)²²

V průměru se náklady zahraničních produkcí na ubytování a stravování (zahrnuje catering na místě natáčení) pohybují kolem 12 %. V případě filmu *Letopisy Narnie*, který se natáčel za pomoci obsáhlého štábu v Ústeckém kraji, se náklady vyšplhaly téměř na čtvrtinu rozpočtu.

Natáčení filmu *Johanka z Arku* na Bruntálsku v roce 1999 působilo rovněž jako zásadní stimul pro tamní upadající turistický průmysl.

Ve výdajích obsažených v rozpočtech se rovněž odráží pouze catering podávaný v pracovní době. Dle odhadů vyplácí zahraniční produkce dalších přibližně 4–5 % z celkového objemu produkce na dietách pro štáb. Dle zkušeností filmařů lze předpokládat, že nemalá část tohoto výdaje končí v místních pohostinských zařízeních.

Zdroj: EEIP dle konzultací s organizačními složkami produkčních společností

Podpora konkurenceschopnosti České republiky

Další výhodou je, že program rozvoje filmového průmyslu umožní ČR být konkurenceschopnou v rámci jednotného evropského trhu. Po zavedení pobídek filmovému průmyslu nejen v okolních členských státech ztratila ČR své výsadní postavení na seznamu cílových zemí pro zahraniční filmové produkce. Do konce i některé české produkce natáčejí části svých filmů právě kvůli pobídkám filmovému průmyslu na území jiných států.

Přesun zahraničních i domácích produkcí do jiných zemí vede k odlivu kvalifikované pracovní síly z ČR, ztrátě odbytu pro navazující odvětví a tudíž k celkové stagnaci českého filmového průmyslu, který je tradičním odvětvím českého hospodářství.

Obr. č. 30 názorně ilustruje, nakolik závažnou je ztráta konkurenceschopnosti českého filmového průmyslu ve srovnání s jinými zeměmi, které v nějaké podobě investiční pobídku zavedly. Nominální náklady na výrobu filmu jsou v České republice srovnatelné s Maďarskem, přičemž bohaté zkušenosti českých odborníků s produkcí zahraničních velkofilmů jsou zárukou vysoké úrovně kvality a odbornosti poskytování služeb. Co se týká srovnání s velkou Británií, nominální náklady jsou o 15–20 % nižší.

Relevantní pro rozhodovací proces zahraničních produkcí však nejsou nominální náklady, nýbrž výsledné náklady po zohlednění pobídkového systému, který daná země tvůrcům poskytuje. Jak plyne z tabulky, viz obr. č. 30, Česká republika následkem chybějících pobídek nemůže konkurovat Maďarsku a dostává se na konkurenční úroveň Velké Británie a Jižní Afriky. Při zohlednění trendu posilující koruny koncem roku 2008 ztrácí Česká republika dále na atraktivitě. V případě dalšího posilování (nebo očekávaného posilování) české koruny může tento efekt nabýt na intenzitě.

²² Jedná se pouze o odhady, jelikož část nákladů na ubytování zahraničních herců bývá hrazena přímo zahraniční produkční společností a neodráží se tudíž v „českých“ nákladech, které byly poskytnuty místním dodavatelům.

Obr. č. 30 – % rozdíl v úrovni produkčních nákladů ve srovnání s Velkou Británií (v závislosti na kurzovém vývoji²³)

ZEMĚ	LOS AN-GELES	CON-NEC-TI-CUT	KANADA	AUS-TRÁLIE	JIŽNÍ AFRIKA	NĚ-MEC-KO	MA-ĎAR-SKO	IRSKO	ČR	UK
Film středního rozpočtu (bez pobídky)										
1Q 2008	3%	15%	5%	1%	-12%	3%	-20%	-4%	-19%	0%
Září 2008	1%	22%	7%	3%	-8%	7%	-15%	0%	-15%	0%
Po zohlednění aktuálního pobídkového systému										
1Q 2008	29%	12%	16%	9%	2%	8%	-9%	7%	1%	0%
Září 2008	37%	18%	18%	11%	6%	12%	-4%	11%	6%	0%
Velkorozpočtový film (bez pobídky)										
1Q 2008	13%	16%	1%	-4%	-14%	4%	-17%	0%	-16%	0%
Září 2008	18%	21%	2%	-3%	-10%	7%	-13%	2%	-13%	0%
Po zohlednění aktuálního pobídkového systému										
1Q 2008	33%	8%	5%	0%	0%	6%	-8%	7%	-1%	0%
Září 2008	38%	12%	6%	2%	4%	8%	-4%	9%	2%	0%

Zdroj: UK Film Council (zpracováno společností SPI Olsberg)

Podpora exportu služeb

Podpora rozvoje filmového průmyslu a navazujících odvětví je faktickou podporou exportu služeb, a tedy v souladu s Koncepcí proexportní politiky ČR na léta 2006–2010.

Rozvoj české kultury

Dalším důvodem proč podporovat filmový průmysl je, že kinematografie je významná součást české kultury. Česká filmařská tradice započatá před první světovou válkou byla úspěšně rozvíjena jak za první republiky, tak i v době okupace, kvalitní filmy se v ČR natáčely i v období od konce druhé světové války do roku 1989. Od roku 1989 se ČR stala vyhledávaným cílem zahraničních filmových produkcí zejména díky rozmanitému krajinnému rázu, zachovalým ar-

chitektonickým památkám a profesionalitě českých filmových štábů a studií. Řada českých filmů, jakož i režisérů, kameramanů, herců, zvukařů a dalších se prosadila i v zahraničí a důstojně tak reprezentovala ČR. Stejně tak mají dlouhou tradici i dobrou pověst i české filmové ateliéry (Barrandov, Zlín).

Podpora kinematografie je rovněž podporou historické tradice filmového průmyslu v ČR a kultury vůbec (i díky synergickým efektům jako jsou např. pronájmy památek a historických lokalit pro natáčení filmů).

PODPORA KINEMATOGRAFIE V EU – REGULAČNÍ RÁMEC

Jednotný trh – tedy volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu – je základním stavebním kamenem Evropské unie. Ačkoliv vlády jednotlivých členských zemí mohou určitým způsobem podporovat některá odvětví svého národního průmyslu, musí to vždy činit

²³ 1Q 2008 – na propočet byl použit průměrný kurz prvního kvartálu roku 2008
Září 2008 – na propočet byl použit spotový směnný kurz aktuální k 1. září 2008

tak, aby tato veřejná podpora²⁴ nevedla ke zvýhodnění konkrétního subjektu či odvětví v takové míře, že by byla způsobilá ohrozit hospodářskou soutěž na Jednotném trhu ES.

Smlouva o Evropském Společenství (Článek 87(3)(d)) tak například uvádí výjimky z obecného zákazu veřejné podpory – v tomto případě za účelem rozvoje kultury a ochrany kulturního dědictví. Na tento článek navazuje sdělení Evropské komise COM/2001/0534 final²⁵ tzv. Cinema Communication, které podrobněji specifikuje některé vybrané právní aspekty a podmínky podpory kinematografie – včetně možnosti poskytování podpory filmovému průmyslu, podpory archivace a evidence kinematografických děl apod. Cinema Communication je regulace nastavená na dobu určitou – konkrétně na 3 roky – s možností prodloužení ze strany EK. Aktuální verze Cinema Communication publikovaná v Úředním věstníku Evropských společenství dne 7. února 2009 prodloužila platnost kritérií pro hodnocení státní podpory Cinema Communication z roku 2001²⁶ do 31. 12. 2012.

Obr. č. 31 – Objemy amerických produkcí podle místa natáčení (v milionech dolarů)

MIL USD	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Celosvětově natočeno	5 557	5 029	5 450	5 599	6 439	6 495	6 957	7 205
Natočeno v USA	3 927	3 553	3 365	3 244	3 439	3 546	2 972	3 378
Zbytek světa	1 630	1 476	2 085	2 355	3 000	2 949	3 985	3 828

Zdroj: *The Global Success of Production Tax Incentives in the Migration of Feature Film Production From the U.S. to the World*

POTENCIÁL ČESKÉHO FILMOVÉHO PRŮMYSLU V PŘÍPADĚ ZAVEDENÍ POBÍDKOVÉHO SCHÉMATU

Řada analýz ukázala, že existence systému pobídek pro filmový průmysl má na zvýšení atraktivity konkrétní země pro zejména zahraniční filmaře výrazný vliv. Obr. č. 32 porovnává náklady vynaložené filmovými produkcemi v Česku a Maďarsku. Ačkoliv porovnání dat o filmovém průmyslu je poměrně obtížná záležitost vzhledem k definičním rozdílům a ochraně některých dat jako obchodního tajemství, přesto lze ukázat, že Maďarsko překonává Českou republiku v růstu objemu prostředků utracených za film právě po roce 2004, což je právě ten rok, kdy byly v Maďarsku zavedeny pobídky pro filmový průmysl. Tento rozdíl je natolik markantní, že jej rozhodně není možné vysvětlit mírným posilováním české koruny vůči maďarskému forintu. Navíc se od roku 2004 ve vztahu k americkému dolaru obě měny (CZK i HUF) vyvíjely velmi podobně – tj. kurzový rozdíl nemohl být např. pro americké produkce zásadním faktorem při rozhodování.

²⁴ Veřejnou podporou se rozumí každá podpora poskytnutá v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, která narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňuje určité podniky nebo určité odvětví výroby a pokud ovlivňuje obchod mezi členskými státy. Za státní prostředky se na základě judikatury ES považují i ostatní veřejné zdroje.

Podpora, která splňuje výše uvedená kritéria, je neslučitelná se společným trhem a tedy zakázaná. Výjimka z obecného zákazu poskytování veřejné podpory může být povolena na základě tzv. blokových výjimek či na základě rozhodnutí Evropské komise. Podpora de minimis nemá dopad na hospodářskou soutěž, ani neovlivňuje obchod mezi členskými státy Evropské unie (vzhledem

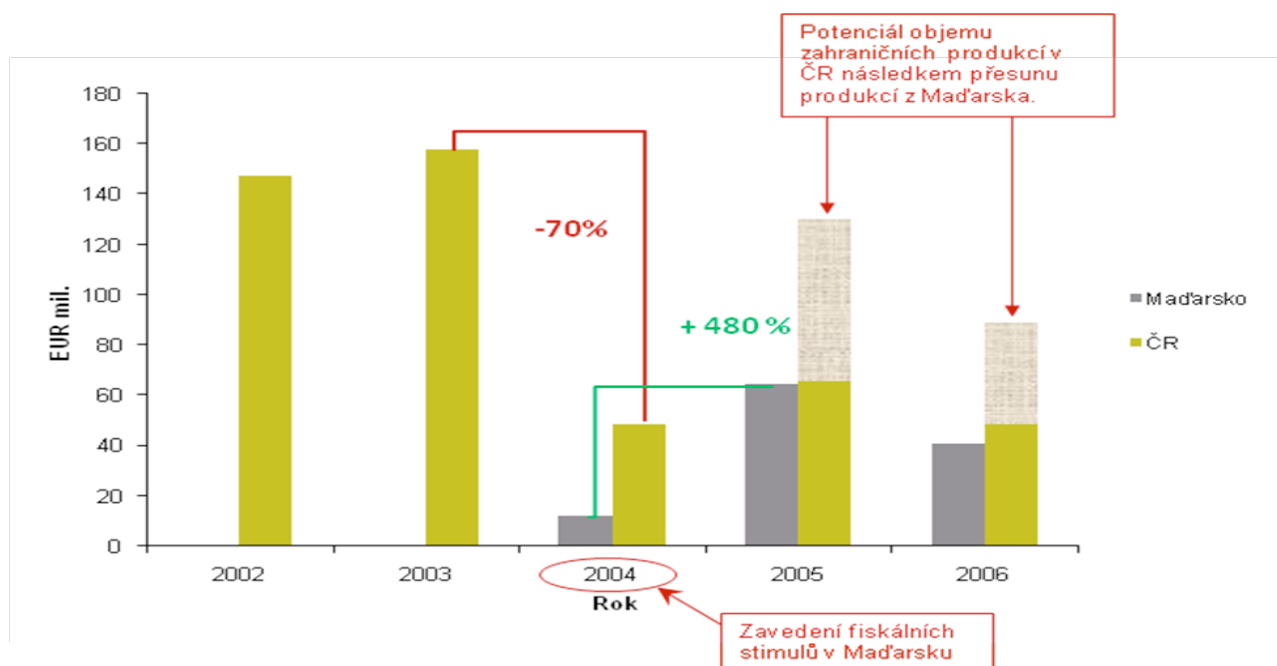
²⁵ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on certain legal aspects relating to cinematographic and other audiovisual works.

²⁶ Podobně jako v roce 2004 a 2007.

Vzhledem k tomu, že převážnou část zahraničních produkcí do Maďarska přilákaly právě pobídky filmového průmyslu, zavedení pobídek v České republice by mělo být schopno část produkcí, které odešly do Maďarska, do ČR opětovně přitáhnout. Jak dokládá Obr. č. 30, Česká republika je z hlediska nominálních nákladů spjatých s výrobou filmů nejbližším konkurentem Maďarska, přičemž kvalita poskytovaných služeb je díky tradici filmového průmyslu v ČR na znatelně vyšší úrovni. Obr. č. 32 také ilustruje potenciál, kterého by mohla Česká republika využít v případě přesunu zahraničních produkcí z Maďarska do České republiky. Navíc se dá očekávat, že Maďarsko není jedinou zemí, z níž by Česká republika po zavedení pobídek byla schopna odlákat filmové produkce. Skutečný potenciál tak dle řady odhadů převyšuje částku dle grafu na obr. 32 o několik desítek milionů eur.

Úbytek zahraničních produkcí na území České republiky nemá vliv pouze na filmový průmysl, ale na celou ekonomiku. Zahraniční produkce přináší do země velké peníze, které jsou utraceny ve filmovém sektoru, ale proudí i do dalších navazujících sektorů ekonomiky, viz obr. 23, 24, 25, 26. Samozřejmě dále funguje multiplikativní ekonomický efekt, který je založen na tom, že příjemci peněz z pobídek zvyšují svou další spotřebu. Konkrétní částky, které by nastartování filmového průmyslu přineslo do státního rozpočtu, jsou popsány v kapitole zabývající se konkrétními variantami pobídek filmovému průmyslu.

Obr. č. 32 – Náklady filmových produkcí vynaložené v ČR a Maďarsku mezi 2002 a 2006 (v milionech eur)

Zdroj: EEIP, APA, Hungarian Motion Picture Public Foundation

AKTUÁLNÍ VÝVOJ V ČR

Vláda České republiky dne 19. 10. 2009 schválila Usnesením vlády č. 1043 Program podpory filmového průmyslu. V usnesení vlády je v bodě III. povinnost MK každoročně vyhodnocovat plnění Programu. Jelikož je tento Program pouze provizorním řešením podpory filmového průmyslu, a to do doby přijetí legislativního řešení, bude vyhodnocení přínosu tohoto Programu argumentačním podkladem pro přijetí udržitelnějšího a systematictějšího řešení.

Podporou pro filmový průmysl se dle tohoto Programu rozumí finanční prostředky kompenzující část nákladů vynaložených na realizaci audiovizuálního díla v České republice (dále jen „uznatelné náklady“); podpora je udělována formou dotace, vyplacené po prokázání uznatelných nákladů auditem Projektu.

Projektem se v tomto Programu rozumí realizace audiovizuálního díla a nutné související činnosti směřující k vytvoření audiovizuálního díla. Je důležité podotknout, že výsledkem Projektu podle tohoto Programu nemusí být ukončená realizace audiovizuálního díla, proto je zvolen termín Projekt. Jedná se o časové ohraničení činností směřujících k vytvoření audiovizuálního díla. Pro Program je důležitá skutečnost, že díky podpoře 20 % z uznatelných nákladů, bude činnost, jejímž výsledkem je audiovizuální dílo, vyvíjena prostřednictvím českých služeb a nákupů u českých FO a PO. Toto dílo může být ale dokončeno kdekoli a kdykoli a tato skutečnost nemá na kvalifikaci do Programu vliv.

Ve státním rozpočtu pro rok 2010 je pro tento program vyhrazeno 400 milionů Kč. V době zpracovávání této studie bylo schéma předmětem povinného posuzování ze strany Evropské komise a nenabýlo proto zatím účinnosti.

PROFIL OBLASTI FILMU

PŘEKLAD PŘÍLOHY Č.1 STUDIE PŘEKLAD PŘÍLOHY Č. 1 STUDIE VYPRACOVANÉ PRO EVROPSKOU
KOMISI EKONOMIKA KULTURY V EVROPĚ, KEA, 2006

Film

Filmový průmysl hraje v Evropě nepochybně významnou roli. Evropa se před více než stoletím stala kolébkou kinematografie, a té se tak dostává velké pozornosti jak ze strany politiků, tak ze strany široké veřejnosti, a to jak pro svou symbolickou, tak pro svou ekonomickou hodnotu. Řada evropských zemí se pyšní dlouhou tradicí filmařského řemesla, stejně jako režiséry, kteří jsou známí po celém světě (jmenujme alespoň několik z nich: Truffaut, Fellini, Fassbinder, Greenaway, Almodóvar, von Trier, Wajda). Zásadní role, kterou kinematografie v současné době hraje v kultuře, úzce souvisí s rostoucím vlivem obrazových vjemů a audiovizuality v informační společnosti.

Nicméně z ekonomického hlediska představuje filmový průmysl v Evropě relativně malou oblast. Kinematografii co do obrátu převyšují jiné kulturní průmysly (například nakladatelský či hudební), pokud se zaměříme jen na oblast audiovize, potom má televizní a rozhlasový průmysl z ekonomického pohledu mnohem větší význam než oblast kinematografie. Příjmy jednoho z nových odvětví kreativních průmyslů, videoher, potom převyšují příjmy z prodeje vstupenek do kin. Nicméně nejznepokojivější statistiky se týkají podílu evropské produkce na evropském trhu: méně než čtvrtina všech peněz, které diváci v roce 2005 utržili za návštěvu kin, se týkala návštěv kina za účelem zhlédnutí filmu, který vznikl v evropské produkci. Naprostou většinu peněz vybraných na vstupném vybraly filmy z produkce Spojených států amerických. To samé platí i pro videopůjčovny a prodej videí, v menší míře potom i pro televizní filmy a pořady. Evropský deficit vůči Spojeným státům v oblasti audiovize již řadu let exponenciálně roste.

Evropský filmový průmysl trpí několika zásadními strukturálními nedostatky, kterými jsou: fragmentace v návaznosti na státní hranice, podfinancování a obtížný přístup k financím, fakt, že společnosti působící v oblasti kinematografie jsou relativně malé a v neposlední řadě potom problematický a nedostatečný marketing a reklama evropských filmů na mezinárodní úrovni. Pro průměrného Evropana je potom jednodušší sledovat filmové příběhy, které k němu proudí z Hollywoodu než produkci ze sousedních států.

Přes všechny obtíže, kterými prochází evropský filmový průmysl, však pro Evropany představuje kino stále vysokou hodnotu. Na podporu filmu proudí významné částky z veřejných financí a svůj filmový průmysl podporují všechny členské země Evropské unie. Ochrana domácích filmových produkcí v rámci mezinárodní konkurence je základním stavebním kamenem politiky EU v oblasti obchodu již od dob tzv. Uruguayského kola. Kinematografie je bojištěm, na kterém se odehrávají bitvy za prosazení kulturní rozmanitosti. Zároveň je kinematografie ve středu zájmu především proto, že se čím dál víc prosazují nové možnosti pro dodavatelské platformy digitálního obsahu: nastartování digitální revoluce je jednou z nejzásadnějších výzev, kterým dnes evropská kinematografie čelí.

EKONOMICKÁ SITUACE FILMU V EVROPĚ²⁷

JEDEN SEKTOR, MNOHO RŮZNÝCH ODVĚTVÍ

Filmový průmysl obsahuje řadu různých podnikatelských oblastí, které se od sebe zásadně liší. Pro účely této studie rozumíme sektorem filmu a videa skupinu následujících podnikatelských aktivit: filmová a televizní produkce, prezentace a distribuce; v rámci oblasti distribuce se potom tato studie zabývá následujícími kanály: distribuce do kin, domácí video, televize (kanály zdarma i placené kanály) a video na objednávku (video on demand, VOD).

Za účelem zhodnocení ekonomické váhy filmového sektoru v Evropě byly zvoleny dva různé indikátory: příjmy z prodeje a obrát různých oblastí spadajících do tohoto sektoru (produkce, distribuce a prezentace).

²⁷ Všechna data jsou převzata z ročenky vydané Evropskou audiovizuální observatoří (European Audiovisual Observatory) z r. 2005. Jiné zdroje jsou vždy označeny.

PŘÍJMY Z PRODEJE

Dle Evropské audiovizuální observatoře je rozsah filmového průmyslu v Evropě co do prodeje následující (čísla nezahrnují příjmy plynoucí z prodeje filmových práv vysílacím stanicím ani příjmy získané prostřednictvím principu VOD).

Tabulka č. 19: Evropský film – prodej

PŘÍJMY Z PRODEJE (VČETNĚ DANÍ)	V MILIONECH EUR					
	1999	2000	2001	2002	2003	2003/1999
Hrubý příjem ze vstupného	4 393	4 694	5 356	5 624	5 326	+21,2 %
VHS software (pronájem a prodej)	5 835	5 953	5 404	4 629	2 810	-51,8 %
DVD software (pronájem a prodej)	400	1 406	3 125	6 285	9 014	+2 153,5 %
CELKEM	10 628	12 053	13 885	16 538	17 150	+61,4 %

V oblasti filmu a videa korespondují příjmy z prodeje s penězi, které evropští diváci utratí za návštěvy kin nebo za sledování filmů doma (prostřednictvím nákupu či zapůjčení videí). Tento trh představuje jen malou část (zhruba 16 %) celkového audiovizuálního trhu v Evropě (105 miliard eur v roce 2003), kterému jasně dominuje oblast televizních a rádiových společností.

Z tabulky vyplývají čtyři důležité závěry:

- daný sektor se v posledních letech značně rozrostl – konkrétně v letech 1999–2003 došlo k nárůstu v příjmech o 60 %
- příjmy ze vstupného vzrostly ve stejném období o jednu pětinu
- pokud jde o hlavní formu domácí „spotřeby“ videa v Evropě, nahradilo půjčování a prodej DVD rychle formát VHS
- příjmy v oblasti domácího videa rostly rychleji než příjmy ze vstupného do kin; v letech 2002–2003 dosáhly téměř dvojnásobku

Tyto poznatky potvrzují současný celosvětový trend v oblasti filmového průmyslu, nebo přinejmenším trend, který udává směr na rozvinutých trzích, tedy

na trhu evropském a americkém. Tímto trendem je skutečnost, že filmový průmysl a především jeho obrat a finanční návratnost stojí čím dál více na příjmech spojených s domácím videem, nicméně návštěvy kin zůstávají zásadní součástí řetězce filmového průmyslu, především pokud jde o marketing a reklamu. Vzestup on-line distribučních služeb a služeb spojených s videem na objednávku (VOD) potom může opět vyústit v rozpad stávajícího modelu příjmů v oblasti filmového průmyslu.

I přes útlum v prodeji DVD se předpokládá, že domácí video nadále zůstane primárním zdrojem příjmů filmového průmyslu, především potom příjmů hollywoodských studií. Výzkum provedený americkou poradenskou agenturou Adams Media²⁸ ukazuje, že filmová studia vydělají 17,26 \$ na každém DVD, které prodají, 3,5 \$ na každé prodané vstupence do kina, 2,37 \$ za každý film stažený prostřednictvím VOD a 2,25 \$ za každé zapůjčené DVD. Tato čísla vyvozená z trhu Spojených států amerických můžeme, s nutnými úpravami, transponovat na evropský trh. Tato čísla dokazují, že video představuje nejvýdělečnější část filmového průmyslu.

²⁸ Článek publikovaný v rubrice Money and Business v deníku The New York Times, 24. 6. 2006.

PROVOZNÍ PŘÍJMY

Dalším možným způsobem, jak můžeme měřit velikost evropského filmového průmyslu, je posouzení dat, která poskytují instituce zastupující tři kategorie společností, pohybující se ve filmovém průmyslu: producentské / výrobní společnosti, distribuční společnosti a společnosti, které filmy uvádějí. Data z let 2000–2003 pro 25 členských států EU jsou následující:

Tabulka č. 20: Provozní příjmy – evropské producentské společnosti, distribuční společnosti a společnosti zastupující kina (2000–2003)

PROVOZNÍ PŘÍJMY	V MILIONECH EUR			
	2000	2001	2002	2003
Výrobní společnosti (EU15)	5 327	5 485	-	-
Distribuční společnosti	4 983	5 983	5 857	6 050
Kina	6 382	7 702	7 767	7 758
CELKEM	16 692	19 170	13 624	13 808

Tabulka č. 20 ukazuje, jak velké jsou tyto tři podoblasti filmového průmyslu. Rok 2001 byl posledním rokem, kdy Evropská audiovizuální observatoř sledovala data týkající se producentských společností. Dostupné statistiky ukazují, že až do tohoto roku panovala mezi danými třemi oblastmi do jisté míry rovnováha. Dále ukazují, že situace v oblasti distribuce a prezentace v letech 2002–2003 byla víceméně stabilní. Tato celková čísla však neodhalují zásadní skutečnost, kterou představují hluboké rozdíly mezi existujícími společnostmi, působícími v daných oblastech. Toto téma je obsahem další kapitoly.

VLIV INFORMAČNÍCH A KOMUNIKAČNÍCH TECHNOLOGIÍ (ICT) A INTERNETU

Je těžké odhadnout dopad informačních a komunikačních technologií (ICT) a internetu na oblast filmu a videa. Nové technologie narušují tradiční spotřební kanály. Filmový průmysl vyvíjí nová schémata a obchodní modely, kterými se snaží čelit zásadním změnám, které přinášejí digitální platformy, i když se tak děje pomaleji než v příbuzném hudebním průmyslu.

VIDEO NA OBJEDNÁVKU (VIDEO ON DEMAND, VOD)

Informační a komunikační technologie mají dramatický vliv na obchod v oblasti domácího videa. Společným jmenovatelem všech nových komunikačních kanálů, které nabízejí filmy je většinou VOD. VOD může mít různé formy podle toho, jaké postupy a přístroje jsou používány k přístupu k obsahu, stejně i podle technických parametrů platform, na kterých poskytovatelé služeb pracují. Přestože jsou služby VOD k dispozici i na některých existujících digitálních platformách jakou je například satelitní televize nebo na právě se rozvíjející digitální pozemní televizi (DTT), hlavním hybatelem služeb VOD je rozvoj vysokorychlostního internetu na evropském území.

Statistiky týkající se prudkého rozvoje vysokorychlostního internetu v Evropě jsou obsaženy v kapitole IV této studie. Je důležité ujasnit si, že zatímco rozvoj vysokorychlostního internetu je podmínkou pro rozvoj VOD služeb založených na IPTV²⁹, dostupnost filmů je naopak hlavním hybatelem v procesu rozvoje vysokorychlostního internetu. Dominantní telekomunikační operátoři stejně jako nováčci na trhu v celé Evropě nabízejí vysokorychlostní internet a v komunikaci směrem k potenciálním zákazníkům vždy v rámci široké nabídky poskytovaných služeb zdůrazňují právě přístup k filmům prostřednictvím VOD.

²⁹ IPTV (Internet Protocol Television) popisuje systém, kdy je digitální televizní služba dodávána prostřednictvím internetu.

SITUACE NA EVROPSKÉM TRHU

Jelikož trh se službami VOD se vytvořil teprve nedávno, je složité získat vypovídající data, která by nám umožnila tento trh posoudit v celé jeho velikosti. Data z roku 2005 a odhady budoucího vývoje jsou k dispozici níže:

Tabulka č. 21: Příjmy z trhu VOD služeb: rok 2005 a odhady do roku 2010

ZEMĚ	PŘÍJMY (V MILIONECH USD)	
	2005	Odhad na rok 2010
Severní Amerika	1 532	4 735
Evropa	1 275	4 497
Jihovýchodní a Východní Asie, Austrálie a Oceánie	262	1 123
Latinská Amerika	128	387
CELKEM	3 197	10 743

Zdroj: Informa Telecoms a Media

Evropa si v roce 2005 stála dobře, i odhady na rok 2010 ji staví na druhé místo na žebříčku trhu s VOD službami na světě. Velikost trhu je také důležitá: celkové příjmy z VOD služeb tvořily v roce 2005 více než dvojnásobek příjmů z prodeje digitálních hudebních nosičů v témže roce. Pokud je hudba hlavním aktérem digitální revoluce, film ji už nyní překonal co do příjmů z nových platform.

RŮZNORODOST SLUŽEB A NABÍDKY

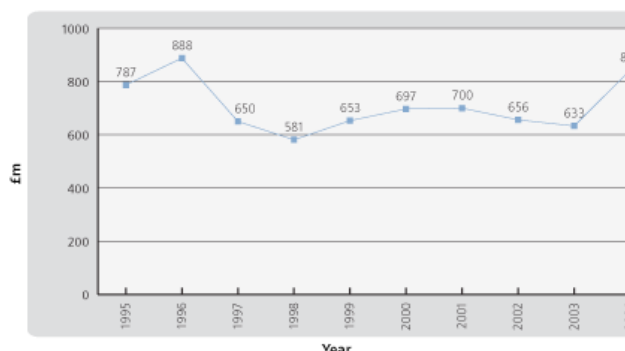
Co do širě dostupných VOD služeb se mezi sebou jednotlivé členské státy výrazně liší, širší nabídky v jednotlivých státech se navíc neustále mění. Výzkum, který prováděl v deseti členských zemích (Rakousko, Finsko, Francie, Německo, Maďarsko, Itálie, Polsko, Portugalsko, Španělsko a Velká Británie) NPA Conseil³⁰ a který byl publikován v květnu roku 2006, ukazuje, že počet poskytovatelů VOD služeb se od roku 2002 (5) do roku 2004 (> 40) zvedl desetinásobně. Z analýzy hlavních platform následně vyplývá, že v Evropě je prostřednictvím VOD přístupných již více než 2 000 celovečerních filmů.

OBCHOD

Získat kompletní a spolehlivá data týkající se mezinárodního obchodu s filmy a audiovizuálními díly je velmi složitý úkol. Ekonomická hodnota filmu spočívá v příjmech z prodeje licencí na jeho uvádění prostřednictvím různých komunikačních kanálů neboli možných forem užití: v kině, pro domácí video, VOD a televizi. Tyto operace nelze zachytit v rámci statistik, kterými měříme mezinárodní pohyb zboží a služeb.

Lze si však udělat představu o obchodní hodnotě filmů vyrobených dvěma největšími národními průmysly v EU. Statistiky vypracované Filmovou radou Spojeného království (UK Film Council)³¹ říkají, že v roce 2004 vyvezl filmový průmysl Velké Británie služby v hodnotě 843 milionů liber, z nichž 399 milionů plynulo z honorářů a 444 milionů z produkčních služeb. Export v oblasti filmu se v letech 1995–2004 pohyboval mezi 581 a 888 miliony liber.

Graf č. 27: Export filmu ve Velké Británii v letech 1995–2004

Ve zkoumaném období byl filmový průmysl Velké Británie soustavně v plusových číslech, v roce 2004 dosáhl zisku 91 milionů liber. Je třeba si uvědomit, že většina exportních aktivit se odehrála na ose Velká Británie – Spojené státy. Filmů, které byly z Velké Británie vyvezeny velkými americkými filmovými společnostmi, bylo po celé zkoumané období přes 50 % (v roce 2004 potom dokonce 58 %). Spojené státy tak byly v roce 2004 pro Velkou Británii největším odběratelem a odebraly 47,2 % celého vývozu. Druhým největším odběratelem byla kontinentální Evropa s 31,2 %.

³⁰ The Development of Video on Demand in Europe. NPA Conseil, květen 2006, www.npaconseil.com/data/ENG060619final.pdf.

³¹ www.ukfilmcouncil.org.uk/information/statistics/yearbook/?pf=&low=&y=2005&c=12&s=

Co se týká Francie, data, která poskytla CNC³² ukazují, že příjmy z exportu filmu v roce 2004 dosáhly 223 mil. € (141 mil. €, respektive 63 % vykázal export francouzských filmů a 82 mil. €, resp. 37 % export nefrancouzských filmů). Největším vývozním trhem pro francouzské filmy je západní Evropa s 56 %, po ní následuje Asie s 15 % a Severní Amerika s 12 %.

FILMOVÉ PIRÁTSTVÍ

Ze studie vydané MPAA³³ vyplývá, že filmový průmysl USA (studia napojená na MPAA, což jsou všechna velká hollywoodská studia) přišel v důsledku filmového pirátství v roce 2005 o 6,1 miliardy USD, z toho 1,3 miliardy dolarů byla ztráta v důsledku domácího pirátství, 4,8 miliardy dolarů potom v důsledku zahraničního pirátství, z něhož se zhruba polovina odehrála na území evropských států.

Vzhledem k tomuto zjištění začala MPAA do svých statistik zahrnovat ztráty z důvodů filmového pirátství:

- dle odhadů MPAA přišla americká filmová studia v roce 2005 o 2,4 miliardy dolarů kvůli obchodu s nelegálními kopiemi formátu VHS nebo DVD
- o 1,4 miliardy dolarů přišla americká filmová studia v důsledku ilegálního kopírování legálních nahrávek na VHS nebo DVD
- o 2,3 miliardy dolarů přišla americká filmová studia v důsledku internetového pirátství (ilegálního stahování filmů).

Co se evropského trhu týká, odhady ztrát filmového průmyslu (MPAA i společnosti mimo MPAA) jsou z důvodů pirátství v jednotlivých zemích následující:

Tabulka č. 22: Odhad ztrát filmového průmyslu v důsledku pirátství

ZEMĚ	ZTRÁTA (V MILIONECH AMERICKÝCH DOLARŮ)
Francie	1 547
Spojené království	1 007
Španělsko	670
Německo	490
Itálie	442
Polsko	272
Maďarsko	199
Nizozemí	129
Švédsko	108

V tabulce jsou zahrnuty evropské země postižené filmovým pirátstvím v pořadí od nejvíce do nejméně zasažené země. Největší audiovizuální trhy (Francie a Spojené království) vykazují nejvyšší ztráty. Společnosti pod hlavičkou MPAA trátí v důsledku pirátství nejvíce ve Spojeném království, naopak ve Francii jsou jím nejvíce postiženy domácí filmové společnosti. Ze studie MPAA nicméně rovněž vyplývá, že filmové pirátství je nerozvinutější na trzích střední, východní a jižní Evropy: odhadem činí ztráta v Maďarsku celých 73 %, v Polsku 66 % a 32 % ve Španělsku.

STRUKTURA SEKTORU

Struktura filmového průmyslu je velmi různorodá, liší se v závislosti na konkrétních odvětvích a podle situace jednotlivých zemí. K tomu, abychom porozuměli rozdílům, které existují v rámci evropského filmového průmyslu, jsou nutné analýzy jeho jednotlivých oblastí. Naše analýza se zaměřila na oblast výroby a distribuce.

³² www.cnc.fr/Site/Template/T12.aspx?SELECTID=1306&ID=766.

³³ www.fact-uk.org.uk/site/media_centre/documents/2006_05_03leksumm.pdf.

VÝROBA

Oblast výroby je nejméně stabilní a nejroztříštěnější ze všech oblastí filmového průmyslu.

Oblast výroby trpí v důsledku strukturálních nedostatků evropského filmového průmyslu (fragmentace, nedostatečně velké společnosti, omezený přístup k financím). Většina výrobních filmových společností patří mezi malé a střední podniky (Small and Medium Enterprises, SME).

Mnoho evropských výrobních společností vyprodukuje ročně pouze 1–2 produkce. V některých případech jsou společnosti založeny jen za účelem výroby jediného filmu, po jeho realizaci zaniknou. To vysvětluje, proč se obrát rok od roku výrazně liší.

Ve Francii vyrobilo v roce 2005 156 různých společností 212 filmů. Nejproduktivnější z nich byla společnost Gaumont se sedmi filmovými produkcemi; následovaly Europacorp, Gemini Films a Les Films d'Ici se šesti produkcemi; Agat Films et Fie a Maia Films vyrobila každá po čtyřech filmech. Arp, Fidelite Films, Orsans Productions a Pathe Renn Production vyrobily po třech filmech; 21 společností vyrobilo po dvou filmech a zbývajících 125 společností po jednom filmu.

Ve Spojeném království zaregistrovala národní filmová rada 217 výrobních společností, které buď vyrobily nebo se podílely na výrobě britských filmů v roce 2005. Z tohoto počtu se 186 společností podílelo na výrobě jednoho jediného filmu. Dvě nejproduktivnější společnosti vyrobily po sedmi filmech, následovala společnost, která vyrobila pět filmových produkcí, další vyrobila čtyři, sedm společností vyrobilo po třech filmech a dvacet po dvou filmech.

ZEMĚ	POČET VÝROB. SPOL.	POČET SPOL., KTERÉ ROČNĚ VYROBILY POUZE JEDEN FILM	PROCENTUÁLNÍ PODÍL
Belgie	55	50	90 %
Česko	55	50	90 %
Estonsko	18	18	100 %
Finsko	30	25	83 %
Francie	156	125	80 %
Řecko	100	90	90 %
Itálie	422	325	77 %
Španělsko	160	130	81 %
Švédsko	56	52	92 %
UK	217	186	85 %

POČET VYROBENÝCH FILMŮ A PRŮMĚRNÝ ROZPOČET

V Evropě existují tisíce společností aktivních v oblasti audiovizuální produkce. Evropě se co do počtu vytvořených celovečerních filmů ročně nevyrovná žádná jiná země: v roce 2004 vzniklo v 25 státech Evropské unie 761 filmů, to je o 150 více než ve Spojených státech a dvakrát více než v Japonsku.

Nicméně vysoký počet vyrobených filmů sám o sobě není důkazem zdravého základu filmového průmyslu. Kreativita je často odštěpena od financí: řada menších společností má problém napojit se na distribuční kanály a získat zpět investované finance. Průměrný filmový rozpočet je indikátorem ekonomické životaschopnosti filmového průmyslu v daném regionu. Zatímco průměrný filmový rozpočet byl v roce 2004 ve Spojených státech 62 milionů amerických dolarů, ve Velké Británii³⁴ to bylo 9,3 milionů dolarů, ve Francii 6,6 milionů a v Itálii 3 milionů.

³⁴ Dle dat z roku 2005 Filmové rady Spojeného království.

DISTRIBUCE

PŘÍJMY ZE VSTUPNÉHO A JEJICH PODÍL NA TRHU

Evropskému trhu v oblasti filmové distribuce dominují pobočky společností ze Spojených států: v roce 2004 jim připadlo 64,5 % všech příjmů ze vstupného na pěti největších trzích v Evropské unii (to znamená zhruba 80 % veškerých příjmů ze vstupného v celé Evropě). Zbývajících 35,5 % připadlo evropským distributorům. Dalším důležitým faktorem je, že přestože se některým evropským distributorům vede v rámci jejich národního trhu dobře (v Evropě zatím neexistuje celoevropský distributor), většina z nich se specializuje i na distribuci filmů z produkce Spojených států.

V letech 2003 a 2004 šla téměř polovina evropských příjmů ze vstupného do kapsy třem největším americkým distributorům (Buena Vista, Warner a UIP). Z toho

lze odvodit, že z evropského trhu těží především hollywoodští investoři, zatímco pro ty evropské dostatečný trh v podstatě neexistuje. Následkem toho se produkce Spojených států poslední léta těší až 70% podílu na trhu (2003: 71 %, 2004: 70,5 % a 2005: 73,2 %).

PŘÍJMY ZE VSTUPNÉHO V MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU

Mezinárodnímu trhu, pokud jde o příjmy ze vstupného, dominuje Hollywood: všech dvacet nejúspěšnějších filmů v roce 2005 bylo americké produkce, případně americké koprodukce s jinými státy (především anglofonními).

Tabulka č. 23: Celosvětové příjmy ze vstupného – dvacet nejúspěšnějších filmů v roce 2005 (v milionech USD); Zdroj: Evropská audiovizuální observatoř

Vyvětlivky: ⁽¹⁾ V kinech i v roce 2006. ⁽²⁾ V kinech od roku 2004, v tabulce zahrnutý jen příjmy z roku 2005.

	PŮVODNÍ NÁZEV	ZEMĚ PŮVODU	PŘÍJMY ZE VSTUPNÉHO V SEV. AMERICE	PŘÍJMY ZE VSTUP. MIMO SEV. AMERIKU	PŘÍJMY ZE VSTUPNÉHO CELKOVĚ
1	Star Wars III: Pomsta Sithů	USA	380	468	848
2	Harry Potter a Ohnivý pohár ⁽¹⁾	UK/USA	277	531	808
3	Válka světů	USA	234	357	591
4	Madagascar	USA	193	340	533
5	Karlík a továrna na čokoládu	UK/USA	206	266	472
6	Mr. & Mrs. Smith ⁽¹⁾	USA	186	282	468
7	Letopisy Narnie	USA/NZ	226	202	428
8	King Kong	USA/NZ	175	213	388
9	Batman začíná	USA/UK	205	166	371
10	Hitch: Lék pro moderního muže	USA	178	189	367
11	Jeho fotr, to je lotr!	USA	117	230	347
12	Fantastická čtyřka	USA/DE	155	175	330
13	Nesvatbovi	USA	209	76	285
14	Roboti	USA	128	133	261
15	Constantine	USA	76	154	230
16	Million Dollar Baby ⁽²⁾	USA	99	121	220
17	Chicken Little	USA	132	84	216
18	Království nebeské	UK/DE/ESP/USA	47	163	210
19	Ochránce	USA/CA	113	85	198
20	Tajemný let	USA	89	105	194

Většina filmů v tabulce (konkrétně 15 z 20) utržilo největší částky mimo domácí trh, tedy mimo trh ve Spojených státech. Přestože nemáme k dispozici konkrétní čísla z jednotlivých regionů, lze říct, že příjmy ze vstupného v Evropě tvoří výrazný podíl zahraničních výdělků hollywoodských filmů.

EVROPSKÉ FILMY A JEJICH PODÍL NA TRHU

Situace se liší země od země. Francie je jedinou zemí Evropské unie, ve které se národní filmová produkce těší relativně velkému podílu na trhu (v průběhu posledních deseti let něco přes třetinu francouzského filmového trhu); v Itálii, Dánsku a Švédsku připadá zhruba jedna čtvrtina příjmů ze vstupného národní produkci; v České republice, Finsku, Španělsku, Německu a Velké Británii je to zhruba mezi jednou pětinou a jednou šestinou; ve všech ostatních zemích Evropské unie se podíl amerických produkcí pohybuje mezi 80 a 90 % trhu.

Naopak průměrný podíl americké filmové produkce na domácím, tedy americkém trhu se blíží 94 %, zatímco podíl evropské produkce na americkém trhu se pohybuje pod hranicí 5 %.

PROBLEMATIKA MEZINÁRODNÍHO OBĚHU

Podíl evropských ne-národních produkcí na trhu se pohybuje v průměru okolo 7 %. Největší slabinou evropské produkce je distribuce – velká většina filmových produkcí Evropské unie je vyrobena, distribuována a konzumována pouze ve své domovské zemi a nikdy se nedostane za její hranice a už vůbec ne přes Atlantik. Jako takové mají evropské filmy omezené možnosti, nemohou těžit z velkých ekonomik a bez multiteritoriální distribuce těžko získávají zpět investice. To je do jisté míry způsobeno specifiky filmových preferencí každého jednotlivého státu a také jazykovými bariérami, nicméně hlavním důvodem je struktura oblasti filmové distribuce.

TRH S DOMÁCÍM VIDEEM

Pokud jde o příjmy ze vstupného, nejenže se evropské filmové produkci příliš nedaří, ještě hůře je na tom v případě příjmů z domácího videa. Nemáme sice k dispozici detailní statistiky, nicméně základní veřejně přístupná data ukazují, že i trhu s domácím videem dominují hollywoodské produkty.

Specifikem evropského trhu s domácím videem je skutečnost, že do velké míry stojí na třech národních trzích (trh Spojeného království, Francie a Německo). Tyto tři země dohromady tvoří dvě třetiny celkového trhu s videem v Evropské unii, ať už jde o prodej nebo o půjčovny. Video je také oblastí, která nejvíc trpí fenoménem pirátství.

KONKURENCESCHOPNOST EVROPSKÉHO FILMOVÉHO PRŮMYSLU

DVACET NEJVĚTŠÍCH EVROPSKÝCH FILMOVÝCH SPOLEČNOSTÍ

V rámci evropského filmového průmyslu fungují jak domácí, evropské, tak dceřiné společnosti velkých amerických společností. Mnohé z dvaceti nejdůležitějších společností jsou aktivní v různorodých oblastech filmového průmyslu, mezi které patří výroba, distribuce, prezentace a domácí video. Následující tabulka představuje dvacet nejdůležitějších filmových společností na evropském trhu, pořadí je dáno příjmy jednotlivých společností v letech 2003 a 2004.

Tabulka č. 24: Dvacet nejdůležitějších filmových společností v Evropě dle příjmů (v tisících eur) Zdroj: Evropská audiovizuální observatoř

	SPOLEČNOST	AKTIVITY	ZEMĚ	2003	2004
1	Walt Disney International Ltd.	Filmová a televizní distribuce, prodej televizních práv, video	UK	1 162 078	-
2	Groupe Pathe	Prezentace, filmová distribuce, video, prodej televizních práv, filmová produkce, televize	FR	631 000	763 000
3	United International Pictures B. V.	Filmová distribuce	NL	538 880	634 938
4	Warner Bros. Entertainment UK	Filmová distribuce	UK	625 851	-
5	Embassy Eagle Holdings	Filmová výroba, filmová distribuce	NL	501 377	-
6	Europalaces ⁽¹⁾	Prezentace	FR	380 019	407 728
7	Terra Firma Investments ⁽²⁾	Prezentace	UK	-	402 454
p.m.	United Cinemas International (UK) Ltd.	Prezentace	UK	162 855	164 354
p.m.	Odeon Cinemas Ltd.	Prezentace	UK	233 313	238 100
8	Warner Bros France	Filmová distribuce	FR	401 351	396 149
9	Groupe Canal+	Filmová produkce, filmová distribuce, prodej televizních práv, video	FR	351 000	394 000
10	UGC ⁽³⁾	Prezentace, filmová distribuce, prodej televizních práv, video, filmová produkce	FR	523 752	351 058
11	Cineworld Cinemas Ltd. ⁽³⁾	Prezentace	UK	190 553	340 000
12	Warner Home Video (UK) Ltd.	Video	UK	338 385	-
13	RAI Cinema	Filmová produkce, prodej televizních práv	IT	311 252	298 546
14	Egmont Nordisk Film	Filmová distribuce, video	SE	345 285	289 000
15	Colombia Tristar Film GmbH	Filmová distribuce	DE	264 460 ⁽⁴⁾	-
16	Bavaria Film Gruppe	Filmová výroba, televizní produkce	DE	255 500	-
17	The Entertainment Group of Companies Ltd.	Filmová distribuce, video	UK	251 289	-
18	Constantin Film AG	Filmová výroba, filmová distribuce, prodej televizních práv	DE	117 381	249 258
19	Twentieth Century-Fox Home Entertainment	Video	UK	246 979	-
20	Medusa Film	Filmová výroba, filmová distribuce, prezentace, video	IT	154 148	227 909

Vysvětlivky:

⁽¹⁾ V roce 2001 přesunuly Pathé a Gaumont své prezentační aktivity pod společnost Europalaces. Obrat společnosti Europalaces je zohledňován v účetnictví Pathé Group, nikoli však v účetnictví Gaumontu.

⁽²⁾ 2. září 2004 se majitelem společnosti Odeon Equity Co. Ltd. (Odeon) stala investiční společnost Terra Firma. 28. září 2004 se Terra Firma stala většinovým vlastníkem United Cinema International (UK) Ltd. a Cinema International Corporation (UK) Ltd.

⁽³⁾ V říjnu 2004 se vlastníkem společnosti Cine-UK Ltd. stala společnost Blackstone Group. 1. prosince 2004 se Blackstone Group (skrze svou dceřinou společnost Cineworld) stala většinovým vlastníkem společnosti UGC Cinema Holding Ltd.

⁽⁴⁾ Údaje z roku 2003.

Z dvaceti nejdůležitějších filmových společností v Evropě je sedm dceřinými firmami hollywoodských korporací zřízených za účelem poskytování služeb v oblasti kin a domácí distribuce, a to jak na mezinárodní, tak na národní úrovni (dceřiná společnost UIP v Nizozemí působí v několika evropských zemích). Za pozornost stojí přítomnost několika společností zabývajících se filmovou prezentací – oblast filmové prezentace v Evropě se za posledních několik let velmi zkoncentrovala, k tomu několik amerických a australských fondů převzalo pod svá křídla několik evropských sítí kin (Terra Firma Investments, Cineworld Cinemas). Některé ze společností jsou napojeny na národní nebo regionální zpravodajské stanice (Canal+, RAI Cinema, Bavaria Film). Žádná z dvaceti největších společností není aktivní pouze v oblasti výroby: první společností v žebříčku, která se zabývá pouze výrobou, je Evropa Corp. na 45. místě.

Dvacet nejdůležitějších výrobních společností

Filmoví producenti jsou vesměs menšími společnostmi – většina z nich má roční příjem menší než 100 mil. €.

Tabulka č. 25: Dvacet nejdůležitějších nezávislých filmových producentů v Evropské unii – dle příjmů (v tisících eur)

Zdroj: Evropská audiovizuální observatoř

POŘADÍ	SPOLEČNOST	ZEMĚ	2003	2004
1	Pathe Renn Production	FR	120 069	186 038
2	Europa Corp.	FR	96 940	-
3	AB Svensk Filmindustri ⁽¹⁾	SE	99 081	-
4	Gaumont ⁽²⁾	FR	70 247	88 600
5	UGC Images	FR	65 057	73 925
6	80 Days Productions Ltd.	UK	65 449	-
7	Cold Mountain Ltd.	UK	57 043	-
8	Tiger Aspects Production	UK	52 526	55 287
9	Filmauro ⁽¹⁾	IT	51 492	53 659
10	Telema	FR	25 688	50 593
11	Fidélité	FR	35 979	43 672
12	Cattleya	IT	38 476	-
13	MK2 S. A. ⁽¹⁾	FR	38 176	-
14	Enchanted Productions Ltd.	UK	37 354	-
15	Crystalcreek Ltd.	UK	-	36 110
16	Hirsch	FR	15 323	32 191
17	Fandango	IT	30 636	-
18	Studiolegende	FR	30 469	-
19	Galatée Films	FR	15 726	27 829
20	La Petite Reine	FR	52 850	24 133

Vysvětlivky:

⁽¹⁾ Včetně distribučních aktivit.

⁽²⁾ Filmové aktivity, vyjma prezentace.

ZÁVĚR

Pro evropský filmový trh jsou charakteristické bohatství a různorodost produkcí, kterým odpovídá vysoký počet společností aktivních v dané oblasti. Nicméně velkému množství filmových produkcí ne vždy odpovídá efektivní struktura distribuce. Na evropském trhu, druhém největším na světě, profitují především velké americké filmové společnosti.

Evropské filmové společnosti mají zřídka kdy možnost dostatečně se rozvinout. Jednotný evropský trh v oblasti kinematografie v podstatě neexistuje, výroba a distribuce se téměř výhradně odehrává na národní úrovni. Tato situace má své kořeny v jazykových a kulturních rozdílech, které Evropu charakterizují. Hollywood většinou pokryje výrobní náklady na své filmy na území Spojených států a poté zvyšuje své zisky na evropském trhu, především díky roztržitosti distribuční struktury.

Rychlý rozvoj digitálních technologií a nových způsobů šíření různých VOD služeb v Evropě zásadně mění vztahy v oblasti filmové distribuce a konzumace. Zda tyto změny budou pro evropský průmysl v konečném důsledku přínosné, zůstává zatím otázkou bez odpovědi. Ve hře jsou zásadní otázky: digitální distribuce musí nutně přinést přenastavení obchodních modelů, rozvoj nových licenčních schémat a přijetí nových finančních strategií.

Bezpečné a efektivní distribuční kanály představují pro filmový průmysl další výzvu: byli jsme svědky toho, jak pirátství zpomalilo rozvoj životaschopného hudebního byznysu, podobnému osudu je třeba se ve filmové oblasti vyhnout.

Na evropské úrovni může filmovému průmyslu pomoci využít možností, které nabízí informační a komunikační technologie (ICT), několik faktorů: cílená politika podpory jak na úrovni národní, tak na úrovni Evropské unie a zapojení finančních institucí a tradičních i nových hráčů v oblasti audiovizí (vysílacích a telekomunikačních společností) do vytváření vhodných opatření, která by zajistila dostatečný podíl evropských děl na digitálních platformách.